

DEBRECZEN

A DEBRECZENI ÉS VIDEKI FÜGGETLENSÉGI PÁRT KÖZLÖNYE.

Egész évre 10 k. — kr.
Félévre 5 " — " —
Negyedévre 2 " 50 " —
Egy órára 1 " — " —
Egyes szám ára 4 kr

Felelős szerkesztő: **BARTHA MÓR.**
Kiadók: **HOFFMANN és KRONOVITZ.**

Hirdetési díj:
Hat hasábos petit sorért 5 kr. Nagyobb terjedelmű a többzör
hirdetéseik alkú szerint jutányos aron vetetnek fel. Belye-díj min
den külön beiktatást 30 kr

Központi fiiskola.

Ha a mü-bizalmat oly gyorsan gyár-
tanák, mint a tanügyi kérdésekről mily
lassusággal gondolkozunk, úgy egyetlen
kormány sem része-ülne a törvényha-
tóságok részéről bizalmi nyilatkozatban,
mert mire az elkészülne, akkorára a
kormány megbuknék.

Ha a hadügyi budget megajánlásánál
oly óvatosak s annyira fukarok len-
nének a honatyák, mint a közoktatás-
ügyi tárcza költségének megszavazásánál,
akkor bizonyára több felesleggel zárulna
az ország évi mérlege s nem kaszár-
nyák építésére kellene hatszázezer forin-
tokat kidobni, hanem a felvilágosodást,
erkölcsi és vallásos élet csiráit ápoló és
fejlesztő népoktatási intézetek felállítá-
sára fordít! Vajjon melyikből lenne több
haszna az országnak?

Sajnos, de igaz, hogy nálunk a
népoktatásügy csak olyan ötödik kerék
s épen azért nem sokat gondolkodnak vele
Olykor-olykor kenegetik kopott tengelyét,
toldozzák, fozdozzák ütött-kopott kere-
két, sőt új küllöt is ütnek bele, de
hogy számot tevő tényezővé emeljék,
arról szó sincs.

Közoktatásügyi miniszterünk minden
lehető elkövet ugyan e téren — a tár-
cza keretein belül, de mi az a 3 mil-
lió forint? Egy csepp a tengerben, mely

fel sem tűnik. A kövér falatot elnyeli a
„Moloch“ az éhes militarizmus, eme
százkaru polyp, mely már újabb és
újabb követeléseivel ma holnap összerop-
pantja az adózók nagyon is gyenge alap-
ját, s az adók nagyságával tönk szélére
juttatja a kis vagyon képviselőit.

Örök békéről, lefegyverzésről regélt
az é s z a k i s z é l, voltak vérmes re-
ményűek, kik biztak benne, de a rege
vége újabb százmillió követelés lett. Szom-
oru, nagyon szomoru rege, de drága
is, sok szegény ember gyöngyöző hom-
loka, véres verejtéke s könnye fizeti
meg majd!

S a »példa vonz.« Az országgyűlés
példáját a városok is követik.

Ott is mindenre van pénz, csak
iskolákra nem!

D e b r e c z e n városa szereti ma-
gát az »I skolák városá«-nak nevezni. S
van is több oka e megtisztelő címre.
Mert a fő- és székváros után nem igen
dicsekedhetik egy város sem annyiféle
tanintézettel, mint Debreczen. Áldozott
is mindig kulturális célra gazdagsága-
hoz s erejéhez képest; de valljuk meg,
hogy az újabbidőben ez adakozási kedv
nagyon megcsappant, mintha egyszerre
kihalt volna az az érzés, mely a köz-
oktatás éltetője volt! Pedig még sok,
nagyon sok pótolni való lenne.

Felsőbb tanintézeteink vannak szép

számmal, de elemi iskoláink, — no
azok még ha annyian volnának is el-
kelnének.

S épen e téren mutatkozik a nagy
közöny.

A központi fiiskola ügye
évek óta kísért. Fel-feljár sirjából, de
ismét visszatér; nagyon korai talán még
a felébredés? Oh nem!

Egy olyan városban, mint Debre-
czen már évtizedekkel ezelőtt, szükség lett
volna egy központi fiiskolára, mert a fiis-
kolában levő elemiiskolákat ilyennek nem
lehet minősíteni. Hajdan szükségszerű
volt, de csak olyan sallang féle már.
Hiányos, sőt mondhatni semmilyen fel-
szereléssel, most már éppen meg is
csönkített állapotában, — mert az öt-
dik és hatodik osztályok kihelyeztettek
a városra, — a célnak s elnevezésnek
nem megfelelő többé.

Más kisebb városokban van köz-
ponti iskola, mely felszerelés, berende-
zés tekintetében mintaiskola s a vendé-
geknek egyik kikötőhelyök. Nálunk hiába
tudakozódik akárki a központi fiiskola
után, nem tudjuk neki megmutatni, ha-
nem elvezetjük egyik vagy másik modern
utcai iskolába s bemutatjuk azt —
szégyenkezve.

Több körülmény indokolja a köz-
ponti fiiskola szükségét.

A tanítóképzés sikerebbé tétele, a

Tompa Mihály, mint egyházi író.

A «Debreczen» eredeti tárczája.

Irta: **Szent-Imrey György.**

Alig van valami fölemelőbb érzés, egy
komoly s a világ és élet változatos jelenségei
körüli behatóan buvárkodni szerető lélekre
nézve, mintha a mélyebb, tartalom nélküli s
mulékony értékű könyvek legiója közt, olykor-
olykor, egy-egy mélyebb gondolkodó emberhez
meltóbb s örökéletű eszméket tolmácsoló köny-
vet talál. Oly jól esik az ilyenek olvasásánál
a magasztos eszmék világába fölemelkedni, a
hová el nem hat a világ hánykodó tengerének
háborgása.

Ily gyönyörrel olvastam Tompának az
ismeretlenség homályából nyilvánosság elé
hozott újabb egyházi beszédeit, már-már csak-
nem a bus feledelenségtől se et tengeréből föl-
hozott eme drága s méltán megbecsülhető
gyöngyszemeket, melyeknek mindegyikéből a
halhatatlanság fénye sugárzik felénk.

Tompát, mint költészetünk egének egyik
fényes csillagát, ha behatóan nem is, mert
egy felette kevesen ismerik — legalább felüle-
tesen ismeri a nemze. Édes-bus s a legmé-
lyebb érzésről tanuskodó költeményeit, melyek-
ben nemes, mondhatnók felmagasztosult lelke-
nek drága eszméit tárja elének, a mélyesges
tartalommal bíró költői alkotások iránt foge-
kony, fődühözragadt korunkban — fajdalom!
nagyon kevés számmal található lelkek, kris-
tálytiszták, a földiség felibe emelkedő gyönyör-

rel olvassák Igen, a költő lelkének örökszép,
nemes és igaz eszméi a fenngondolkodó lélek
és a legnemesebben érző szív drága kincsei
azok, a miket az emberi farsadalm átalaki-
tására tár fel Tompa, örökbecsű költészetében.

De egyházi beszédei sem maradnak hátra
Ezek is minden tekintetben a művészi kiválóság
legmagasabb színvonalán állanak s azok tartal-
mat és mélységét büszkén összemérhetjük a
kü föld legkimagaslóbb egyházi íróinak: egy
Chalmers, Parker, Coquere, Monod stb. mes-
teri alkotásaival. Erős, meggyőző okoskodás,
mélyreható elemzés, az emberi élet legkülön-
bözőbb vonatkozásainak magas, phylosophiai
szempontból való vizsgálata égígható hit, szív-
hez szóló benső iblet árad felénk e beszédek
minden sorából, a melyek egyszerre ékesked-
nek a költői lelek bájjával s az egyszerűség
nemes keresetlenségével.

Beszédeinek szelleméből itélve, Tompát
legnemesebb ertelemben vett ratiólistának
kell mondanom Beszédeiben alig, vagy éppen
nem találunk meddő dogmatikai fejtegete-
sekkel, de annál több morállal, tapasztalati
bölcselettel.

Igy husvéti beszédei közül az egyikben
erkölcsi feltámadásunk akadályai és azok el-
hárítása fölött elmélkedik; a második, 1861-ben
készült beszédeben leke-edve hirdeti nemze-
tünknek elnyomatásából való újraébredését; a
harmadikban pedig a sirról tart gyönyörű
gondolatoktól áthatott erkölcsi tanítást.

Pünkösti beszédeiben is eltér a dogmati-
zálók mod-rától, az ünnepnek kiszinezett csu-

dás történet történetétől, e helyett tisztán
morális alapra építi tárgyalásait.

A bölc-elő fensőbbiségével itéli meg ezek-
ben a világot, keményen ostorozza a társa-
dalm nyavalyait, különösen az önzés, a lágy-
melegséget, a közönyösséget, erőteljes táma-
dást intéz a divatos világ emberei ellen, s kéri
Istent, hogy küldje el a Szentlelket, hogy
sebesen zúgó szel által ébreszsze föl a világot
az önzés és az anyagiakba való elmerülés
halottas álmából

Karác-onyi beszédeiben is mindenütt ily
legmélyebb erkölcsi tárgyalással találkozunk.
Tompának minden beszédeiről elmond-
hatjuk tehát, hogy azok a tulzástól ment ra-
tionalizmusnak s a legmélyebb krisztusi mo-
rálnek bélyegét viselik magukon. A helyett-
hogy a kijelentés örökké csodás s megfjethet-
len problémáit bolygatná, ami által az egy-
házi beszéd célját sohasem éri el: inkább
a természeti s szellemi világban fölmerülő
minden jelenséget, még a melyik lényegte-
lennék látszik is; fölhasznál egyszerű hall-
gatóinak erkölcsi nevelésére és tanítására az
ő néptanítói felsége hivatását érezve, amit
egyik gyönyörű költeményében így fejez ki:

»Az elhagyott népet mi isteni
Növelni, oktatni... deríteni!«

Meggyőződésem szerint egy egyházi szó-
nok csakis ez irány követése és szem előtt
tartása által felelhet meg felséges céljának.
Pusztán száraz dogmatikai prédikáció, építéc

A helyi viszonyok a kőszénben levő légszesz tartalmát nem kevesbitik, a szállítási díj is alig érezteti hatását, hanem igenis a koks és kátrány árára nagyon jelentékeny befolyást és nálunk nagyon is drágító befolyást gyakorolnak.

Ezen költségekhez kell továbbá adni: A kemenczék, a berendezések esetleg az összekötő vágány, az épületek fenntartási költségeit, a melyek ugyancsak a gyártott légszesz egy ezer köbmétere után tettek:

Berlinben	2 frt 48 kr.
Lipcsében	3 " 93 "
Pozsonyban	11 " 70 "

Debreczenben kitehetnek, tekintettel arra, hogy az itteni szilárd épületek kevés fenntartási költséget szűkségelnek és hogy minden nemű berendezéseket, kemenczéket a társulat teljesen jó karban köteles átadni 1000 m³ légszesz után 6 frt 77 kr.

Merültek fel ezeken kívül oly kisebb kiadások, a melyek az előbbiekhöz nem sorolhatók, mint például, fűtés, világítás, víz, gyógyszer, kenő és tisztító anyagok, csepű, rongy s több ezekhez hasonló beszerzések költségein. Az ily fajta kiadások összege tényleg ugyan ez évben, szintén 1000 m³ légszesz után számítva volt:

Berlinben	2 frt 11 kr.
Lipcsében	1 " 85 "
Pozsonyban	4 " 80 "

Debreczenben a pozsonyi 1891-ik évi eredmény arányában számítva 8 frt 92 kr.

Az igazgatással járó kiadások tehát az igazgató, könyvvezető, pénztárnok, pénz b szedőt — nyugdíj és a segélyezés, telephon, nem a gáz és víz szakemberek egyletének, tagsági díja, kémiai vizsgálatokra kiadott 1000 m³ gázra:

Berlinben	4 frt 16 kr.
Lipcsében	5 " 90 "
Pozsonyban	4 " — "

Debreczenben a pozsonyi 1891-ik évi eredmény szerint, de azt csak 772,000 m³ termelt légszesz mennyiségre elosztva 10 frt 51 kr.

Folyt. köv.

Kufeke féle

a tej legjobb hozzátéte
a betegséget
megakadályozza és eltávolítja
gyermekliszt.

Kapható gyógyszerárakban és droguistáknál.

293/1899. v. k. szám.

Árverési hirdetmény.

A debreczeni kir. jbróságának V. IV. 709/2 1898 P. számú végzése folytán közhírré tétetik, miszerint Hibján Gyula Nyiregyházi lakos részére Nánási Gyuláné, debreczeni lakostól 263 frt tőke, ennek 1898. évi október hó 5 ik napjától számítandó 6 % kamatai és eddig összesen 44 frt 92 kr. perköltség erejéig 1899. évi február hó 15-én bíróság lefoglalt és 316 frt 50 kr-ra becsült názi butorok és egyéb tárgyakkól álló ingóságok **1899. évi május hó 2-án d. e. 9. órakor** kezdetét veendő és Bethlen-utca 9. sz. háznál megtartandó nyilvános birói árverésen, a legtöbbet ígérőnek azonnali készpénz fizetés mellett, szükség esetén becsáron alól is el fognak adatni.

Debreczen, 1899 évi Április hó 10-én.

Török Péter.
bir. kiküldött.

Legfinomabb karlsbadi

ostya és lepényke

minőség tekintetében felülmulhatatlan, gyárt és küld

Alois Fank, Troppau.

Vezérügynök Magyarország részére: Dillmont Frigyes Budapest, Kertész-utca 55.

Legolcsóbb árak! Legnagyobb választék!

Sieburger és Társa

Első magyar papir- kárpit-gyár
BUDAPEST,

Raktár: V. ker. Fürdő u 8. sz.
Gyár: III. ker., Lajos-u. 9. sz.

Ajánlják a legnagyobb választékban raktáron levő saját g. ártmányu legfinomabb angol, francia, valamint japán

papir-kárpitokat

lakások, irodák, kávéházak, szállodák, vendéglők, fürdők, továbbá

nyaralók

díszítésére, úgy mint Lincrusta Walton-féle gyártmány mint díszdekoráció Lamberie, falak és mennyezetek részére.

Vidéki megrendelések a leggyorsabban lesznek eszközölve és kívánatra saját munkásainkat küldjük a megbízások végzésére. Mintakártyákkal, valamint költségvetéssel készséggel szolgálunk ingyen.

Szolid munka. Pontos kiszolgálás.

Globus-tisztító-kivonat

a koronája minden tisztító-szernek,

tartós és a legszebb fényt kölcsönzi, a fém nem rongálja és nem piszkít, mint a tisztító-kenőcs! Harom hatósági esketett vegész egyhangzó ítélete szerint a

Globus-tisztító-kivonat

kiváló tulajdonságainál fogva, felülmulhatlan! Dobozok 5, 8 és 15 krajzával

Nyersanyag tulajdon bányából gőzerővel

mindenütt kaphatók.

Fritz Schulz jun., Leipzig

a tisztító-kivonat feltalálója.

64.

Máriacelli gyomorcsseppek

Védjegyre tessék vigyázni!

nagyszerűen hatnak gyomor bajoknál nélkülözhetetlen és általánosan ismeretes házi és népszerű.

A gyomorbetegség tünetei: étvágytalanság, gyomorgyengeség, bűzös lehelet, felfújtság, savanyu felbűffögés, hasmenés, gyomorfégés, felesleges nyálkaki választás, sárgaság, undor és hányás, gyomorgörccs, szűkölés.

Hathatós gyógyszernek bizonyult fej fájásnál, a mennyiben ez a gyomortól származott gyomortulterhelésnél étellekkel és italokkal, giliszták, májbajok és hámorrhoikáknál.

Említett bajoknál a **Máriacelli gyomorcsseppek** évek óta kitűnőnek bizonyultak, a mit száz meg száz bizonyítvány tanusít. Egy kis üveg ára használati utasítással együtt 40 kr., nagy üveg ára 70 kr.

Carl Brady, Apotheke zum „König von Ungarn“ Wien, I. Fleischmarkt 1.

Magyarországi főraktár: **Török József** gyógyszerháza Budapest. Király-utca 12. sz.

Kapható Debreczenben: Tóth Béla, Mihailovits István, Dr. Rótschnek V. Emil, Tamassy és Balázs gyógyszerészeknél. Diószegen: Vaday Ignác. Ér-Mihályfalván: Mátray István. Hádázon: Farkas Ödön. Kabán: Horváth Kálmán gyógyszerészeknél.

Az állam leggyorsabban összeállított, tekintélyes orvosok által ajánlott és jónak talált vegytiszta

SÓSBORSZESZ

mely már eddig is igen nagy elterjedtségnek örvend, kapható minden fűszerüzletben, valamint gyógyszerháramban.

Ára egy kis üvegnek 45 kr., nagy üvegnek 90 krajczár.

Vidéki megrendelések pontosan teljesítetnek.

Használati utasítással ellátott könyvecske minden üveggel ingyen adatik.

TÓTH BÉLA

gyógyszertára és illatszerraktára **DEBRECZENBEN,** (Tisza-palota.)

DEBRECZEN

A DEBRECZENI ÉS VIDÉKI FÜGGETLENSÉGI PÁRT KÖZLÖNYE.

Egész évre 10 k. — kr.
Félévre 5 " " "
Negyedévre 2 " " "
Egy hónapra 1 " " "

Egyes száma ára 4 kr

Felolvasó szerkesztő: **BARTHA MÓR.**
Kiadók: **HOFFMANN és KRONOVITZ.**

Hirdetési díj:

Hat hasábos petit sorost 5 kr. Nagyobb terjedelmű a többször
hirdetéseik alkú szerint jutányos aron vetetnek fel. Bélyeg-díj min
den külön beiktatásért 30 kr

Központi fiiskola.

Ha a mű-bizalmat oly gyorsan gyár-
tanák, mint a tanügyi kérdésekről mily
lassúsággal gondolkozunk, úgy egyetlen
kormány sem része-ülne a törvényha-
tóságok részéről bizalmi nyilatkozatban,
mert mire az elkészülne, akkorára a
kormány megbuknék.

Ha a hadügyi budget megajánlásá-
nál oly óvatosak s annyira fukarok len-
nének a honatyák, mint a közoktatás-
ügyi tárca költségének megszavazásánál,
akkor bizonyára több felesleggel zárulna
az ország évi mérlege s nem kaszár-
nyák építésére kellene hatszázezer forin-
tokat kidobni, hanem a felvilágosodást,
erkölcsi és vallásos élet csiréit ápoló és
fejlesztő népoktatási intézetek felállítá-
sára fordítani! Vajjon melyikből lenne több
haszna az országnak?

Sajnos, de igaz, hogy nálunk a
népoktatásügy csak olyan ötödik kerék
s épen azért nem sokat gondolkodnak vele
Olykor-olykor kenegetik kopott tengelyét,
toldozzák, foldozzák ütött-kopott kere-
két, sőt új kullót is ütnek bele, de
hogy számot tevő tényezővé emeljék,
arról szó sincs.

Közoktatásügyi miniszterünk minden
lehető elkövet ugyan e téren — a tár-
ca keretein belül, de mi az a 3 mil-
lió forint? Egy csepp a tengerben, mely

fel sem tűnik. A kövér falatot elnyeli a
„Moloch“ az éhes militarizmus, eme
százkaru polyp, mely már újabb és
újabb követeléseivel ma holnap összerop-
pantja az adózók nagyon is gyenge alap-
ját, s az adók nagyságával tönk szélére
juttatja a kis vagyon képviselőit.

Örök békéről, lefegyverzésről regélt
az é s z a k i s z é l, voltak véres re-
ményűek, kik biztak benne, de a rege
vége újabb százmilió követelés lett. Szom-
oru, nagyon szomoru rege, de drága
is, sok szegény ember gyöngyöző hom-
loka, véres verejteke s könnye fizeli
meg majd!

S a »példa vonz.« Az országgyűlés
példáját a városok is követik.

Ott is mindenre van pénz, csak
iskolák czélokra nem!

D e b r e c z e n városa szereti ma-
gát az »Iskolák városá«-nak nevezni. S
van is több oka e megtisztelő címre.
Mert a fő- és székváros után nem igen
dicsekedhetik egy város sem annyiféle
tanintézettel, mint Debreczen. Áldozott
is mindig kulturális czélra gazdagsága-
hoz s erejéhez képest; de valljuk meg,
hogy az újabbidőben ez adakozási kedv
nagyon megcsappant, mintha egyszerre
kihalt volna az az érzés, mely a köz-
oktatás éltetője volt! Pedig még sok,
nagyon sok pótolni való lenne.

Felsőbb tanintézeteink vannak szép

számmal, de elemi iskoláink, — no
azok még ha annyian volnának is el-
kelnének.

S épen e téren mutatkozik a nagy
közöny.

A központi fiiskola ügye
évek óta kísért. Fel-feljár sirjából, de
ismét visszatér; nagyon korai talán még
a felébredés? Oh nem!

Egy olyan városban, mint Debre-
czen már évtizedekkel ezelőtt, szükség lett
volna egy központi fiiskolára, mert a főis-
kolában levő elemiiskolákat ilyenek nem
lehet minősíteni. Hajdan szükségszerű
volt, de csak olyan sallang féle már.
Hiányos, sőt mondhatni semmilyen fel-
szerelésekkel, most már éppen meg is
csonkított állapotában, — mert az ötö-
dik és hatodik osztályok kihelyeztettek
a városra, — a czélnek s elnevezésnek
nem megfelelő többé.

Más kisebb városokban van köz-
ponti iskola, mely felszerelés, berende-
zés tekintetében mintaiskola s a vendé-
geknek egyik kikötőhelyök. Nálunk hiába
tudakozódik akárki a központi fiiskola
után, nem tudjuk neki megmutatni, ha-
nem elvezetjük egyik vagy másik modern
utcai iskolába s bemutatjuk azt —
szégyenkezve.

Több körülmény indokolja a köz-
ponti fiiskola szükségét.

A tanítóképzés sikeresebbé tétele, a

Tompa Mihály, mint egyházi író.

A »Debreczen« eredeti tárcaja.

Írta: **Szent-Imrey György.**

Alig van valami fölemelőbb érzés, egy
komoly s a világ és élet változatos jelenségei
körüli behatóan buvárkodni szerető lélekre
nézve, mintha a mélyebb, tartalom nélküli s
mulékony értékű könyvek légiója közt, olykor-
olykor, egy-egy mélyebb gondolkodó emberhez
meltóbb s örökéletű eszméket tolmácsoló köny-
vet talál. Oly jól esik az ilyenek olvasásánál
a magasztos eszmék világába fölemelkedni, a
hová el nem hat a világ hanykódó tengerének
haborgása.

Ily gyönyörrel olvastam Tompának az
ismeretlenség homályából nyilvánosság elé
hozott újabb egyházi beszédeit, már-már csak-
nem a bus feledelenségét se ét tengeréből föl-
hozott eme drága s méltán megbecsülhető
gyöngyszemeket, melyeknek mindegyikéből a
halhatatlanság fénye sugárzik felénk.

Tompát, mint költészetünk égének egyik
fényes csillagát, ha behatóan nem is, mert
úgy felette kevesen ismerik — legalább felüle-
tesen ismeri a nemze. Édes-bus s a legmé-
lyebb érzésről tanuskodó költeményeit, melyek-
ben nemes, mondhatnók felmagasztosult lelke-
nek drága eszméit tarja elének, a mélyeségek
tartalommal bíró költői alkotások iránt foge-
kony, földhözragadt korunkban — fájdalom!
nagyon kevés számmal található lelkek, kris-
tálytisztá, a földiség felibe emelkedő gyönyör-

rel olvassák Igen, a költő lelkének örökszép,
nemes és igaz eszméi a feengondolkodó lelek
és a legnemesebben érző szív drága kincsei
azok, a miket az emberi farsadalom átalki-
tására tár fel Tompa, örökbecsű költészetében.

De egyházi beszédei sem maradnak hátra
Ezek is minden tekintetben a művészi kiválóság
legmagasabb színvonalán állanak s azok tartal-
mat és mélyességét büszkén összemérhetjük a
kü föld legkiválóbb egyházi íróinak: egy
Chalmers, Parker, Coquere', Monod stb. mes-
teri alkotásaival. Erős, meggyőző okoskodás,
mélyreható elemzés, az emberi élet legkülön-
bözőbb vonatkozásainak magas, phylosophiai
szempontból való vizsgálata égígható hit, szív-
hez szóló benső iblet árad felénk e beszédek
minden sorából, a melyek egyszerre ékesked-
nek a költői lelek bájával s az egyszerűség
nemes keretlenségével.

Beszédeinek szelleméből itélve, Tompát
legnemesebb értelemben vett rationalistának
kell mondanom Beszédeiben alig, vagy éppen
nem találkozzunk meddő dogmatikai fejtegete-
sekkel, de annál több morallal, tapasztalati
bölcselettel.

Igy husvétii beszédei közül az egyikben
erkölcsi feltámadásunk akadályai és azok el-
hárítása fölött elmélkedik; a második, 1861-ben
készült beszédeben leke-edve hirdeti nemze-
tünknek elnyomatásából való újraébredését; a
harmadikban pedig a sirról tart gyönyörű
gondolatoktól áthatott erkölcsi tanítást.

Pünkösztii beszédeiben is eltér a dogmati-
zálók modráról, az ünnepnek kiszínezett cu-

dás történet történetétől, e helyett tisztán
morális alapra építi tárgyalásait.

A bölcselő fensőbbiségével itéli meg ezek-
ben a világot, keményen ostromozza a társa-
dalom nyavalyáit, különösen az önzés, a lágy-
melegséget, a közönyösséget, erőteljes táma-
dást intéz a divatos világ emberei ellen, s kéri
Istent, hogy küldje el a Szentlelket, hogy
sebesen zúgó szel által ébresztsze föl a világot
az önzés és az anyagiakba való elmerülés
halottas álmából

Karácsonyi beszédeben is mindenütt ily

legmélyebb erkölcsi tárgyalással találkozunk.

Tompának minden beszéderől elmond-
hatjuk tehát, hogy azok a tulzástói ment ra-
tionalismusként s a legmélyebb krisztusi mo-
rálknak bélyegét viselik magukon. A helyett-
hogy a kijelentés örökké csodás s megfjethet-
len problémái bolygatná, ami által az egy-
házi beszéd célját sohasem éri el: inkább
a természeti s szellemi világban fölmerülő
minden jelenséget, még a melyik lényegte-
lennék látszik is; fölhasznál egyszerű hall-
gatóinak erkölcsi nevelésére és tanítására az
ő néptanítói felsége hivatását érezve, amit
egyik gyönyörű költeményében így fejez ki:

»Az elhagyott népet mi isteni
Növelni, oktatni... deríteni!«

Meggyőződésem szerint egy egyházi szó-
nok csakis ez irány követése es szem előtt
tartása által felelhet meg felséges céljának.
Pusztán száraz dogmatikai prédikáció, építés

népköztudásügy magaslatára teljes felemelkedés, egy paedagogiailag s didaktikailag mint a iskola létesítésének szüksége mind, de mind a központi iskola felállításának szükségszerűségét és jogosultságát hirdetik s szomorúan kérdik:

«Hol késele az éji homályban?»

Tassi Miklós.

A képviselőház ülése.

Az April. 29-iki ülést elnökképpen T a l i á n Béla alelnök nyitotta meg s a Ház mindjárt az előző napi jkv. hitelesítése s kérvények rövid előterjesztése után rátért a napirend szerint a k u r i a i b i r á s k o d á s r o l szóló tjavaslat r é s z l e t e s tárgyalásának folytatására.

E n d r e y Gyula szólt, mint első szónok: a 7. §-nál elítélvén az etetés-ítatás s a választóknak a választási helyre befuvaroztatását, mint a melyek a választások tisztaságát, ha azon visszaélésre vezető pontok törvényesítettnek, nem lehet megóvni, a mely választók ezeket elfogadják, nem is méltók az alkotmányos jog gyakorlására s a függetlenségi választók, akik tiszták mindeddig a vesztegetéstől, vissza is fogják utasítani. Csatlakozott Polczner indítványához. (Helyeslés a szélsőbalon.)

V e s z t e r Imre maga részéről szintén elítéli az etetés-ítatás, ha ilyen alkotmányos költségek törvényesítettnek, minden mandátumnak meg lesz megszabott minimális ára, mely azon következményekkel jár, hogy a plutokratia lassanként kiszorítja a Házból a középosztályt. Azt talán helyesebbnek, ha a választás decentralizálnák s községenként leszavazással váltatnák fel.

S z é l l Kálmán miniszterelnök nem tartja elfogadhatónak a Polczner törlési indítványát, habár szíve melegevel óhajtja a választások abszolút tisztaságát s nagy örömmel látja, ha a választók politikai és hazafias lelkesedésből 30—35 kilométernyiről saját költs gükön menének a választás helyére. De az adott körülmények közt gondoskodni kell arról, hogy a választók legszebb joguk gyakorlásában ne legyenek kényszerültek fadni, éhezni szomjazni. Hogy azonban fuvarozás és szerény elátás alatt vesztegetés elkövehető ne legyen: arról intézkedik ez a javaslat. A szigorú angol törvény is megengedi a szerény vendéglátást. Magyarországon a választás ténye tekin-

tetében, ha az decentralizáltatik: akkor önmagától elesik a vendéglátás megengedése is, most is csak a távollakókra vonatkozik a megengedés, a mely redukálja az eddigi e czímen folyt visszaéléseket. A közszellem fogja ellenőrzés alá venni a vesztegetéseket s az fogja megtisztítani a választások levegőjét. Ezt kell fölbreszteni s hatásosabban fog az működni minden tiltó parancsna. Kéri tehát a szakasz föntartását.

(Szép a min. elnök idealis felfogása; de mikor a választási visszaéléseknek gyökeres kiirtásáról törvényhozásilag intézkednek, azoknak a lehetőségét is elhárítani kellene. Így a törvény csak az átmeneti intézkedés csekély értékevel fog bírni. Szerk.)

K o s s u t h Ferencz: Csaknem fölöslegessé vált fölszólalásom a miniszterelnök ur szavai után, minthogy ez a törvényjavaslat pártközi egyezménynek az eredménye, hogyha tehát mi valamit változtatni akarunk ezen, akkor csak úgy változtathatnánk, ha ehhez a miniszterelnök ur és vele a többség is hozzájárul. De mégis szükségesnek tartom kifejtetni pártunk nevében azt a szempontot, mely mellett már erősen küzdöttünk a békebizottságban is, de hiába küzdöttünk,

T. Ház! A függetlenségi párt régóta követeli a választások feletti bíraskodás független bíróságok által eszközöltetését. Követelte ezt a párt az 1887-ik, 1892-ik és az 1896-iki felirati javaslatban: 1884-ban pedig egyenesen kimondta, hogy a Kuriára kívánja bizni a választási bíraskodást. Mi tehát, rég hangoztatott kívánságunkhoz híven: a törvényjavaslatot elfogadtuk: elfogadtuk azért is, mert sok olyan intézkedés vétetett bele a javaslatba, a melylyel a választásoknak tisztasága nagy mérvben elő lesz mozdítható. De határozottan tiltakoztunk a tárgyalások alatt is az ellen, hogy az etetés-ítatás és a fuvarozás törvény által szentesítettnek, tiltakoztunk ellene azon okokból, a melyeket Polczner Jenő tisztelt barátom már a párt nevében tegnap előadott.

Van még egy másik kifogásunk a törvényjavaslat ellen, melyet, minthogy felszólalok, röviden megemlítek. Azt kifogásoljuk, hogy visszautasított az a törekvésünk, hogy a választói jog direkt kitérjesztése vétessek ezen törvényjavaslatba, továbbá, hogy vétessek be a cenzus leszállítása és egyenlítése, a választói kerületeknek igazságos felosztása és a titkos szavazás is. (Helyeslés a szélsőbal oldalon.) Nagyon üdvös lett volna, ha a törvényjavaslatba bevették volna ilyen értelmű intézkedések, de hasztalanul küzdöttünk a

bizottságban e mellett és így most arra kell szorítkoznom, hogy pártom nevében tiltakozzam az ellen, hogy a 7-ik, 8-ik és 9-ik §-ok bent maradjanak a törvényjavaslatban (Élénk helyeslés a szélsőbaloldalon.)

R a k o v s z k y István fölöttebb sajnálta, hogy Veszter csak épp most, a Széll-kormány uralma alatt lendült föl az erkölcsiség terén s már akkor nem kívánta az alkotmányos költség törlesztését, a mikor Bányfi báró nyújtotta be a javaslatot. (Mozgás.) Mikor a bank és a börze nabobjai óriási vesztegetés árán jutottak a parlamentbe: mért nem szólalt föl akkor Veszter? Örvend, hogy megért bűnösöt lát Veszterben, a ki szinten részt vett plutokratikus vállalatokban; sajnos, hogy ez a megterés nagyon sokáig várattott magára (Folytonos mozgás.) A néppárt nevében pártolja Polczner indítványát. (Helyeslés.)

T h a l y Kálmán: Elvileg egyetért a min. elnökkel a választások tisztaságára nézve; de azt tartja, hogy azt gy a k o r l a t i l a g is érvényre kellene emelni. Az ő kerületében a választók megsértve éreznék magokat vendegelés vagy fuvardijjal. Felhozta a saikereszturi kerületet, a mely 50 év óta választja M a d a r á s z József-t. (Élje zés) anélkül, hogy még csak zászlót is kértek volna választói. Ő maga sem fogadna el olyan mandátumot, amiért fuvardijakat kellene fizetni. Pártolta Polczner indítványát, de egy pótlóindítványt is terjesztett be, hogy a 8. 9. §-ok is hagyassanak ki. (Helyeslés a szélsőbalon.)

Elnök a vitát bezárta s következett a szavazás.

P o l c z n e r és T h a l y indítványára szavazott a szélsőbal és a néppárt, ellene az egész kormánypart, abban a volt nemzeti pártiak is.

— Ez az új korszak kezdete! kiáltotta Polczner Jenő.

A 8—166 §-okat vita nélkül elfogadtak. A 167. §-nál Ő r l e y Kálmán annak a nézetének ad kifejezést, hogy a jegyzőnek a politikai választásokban való részvételétől nem kell a választás tisztaságát féltetni. Sőt a maga részéről kívánatosnak tartja, különösen a nemzeti-égi vidékeken, mert itt ők vannak arra hivatva, hogy a népet vezessék és megvan bennük az a garancia, hogy hazafias irányban fogják vezetni őket. Erre vonatkozólag indítványt terjeszt elő.

G y ó r y Elek a szakasz változatlan föntartását szükségesnek tartja, mert a jegyző is képes arra, hogy a választókat zaklassa. A nemzetiségi kérdést most is előrangyatják, pedig hadd jöjjenek csak be a nemzetiségek

nélkül való s csak unathat, de maradandó átváltozást, krisztusi erényeket sohasem teremthet. Krisztus semmiféle dogmatikával nem szötte át magasztos tanításait.

Ami nála dogmatikának látszik, mély, morális tartalommal bír. Isten a mi Atyánk! Krisztus a bűnből megváltó! A Szentlélek mint a jóra vezérlő isteni segedelem megnyilatkozása! a legmélyebb és legfenségebb erkölcsi jelentőségű hitcikk. Tompának régi, még életében megjelent egyh. beszédei elvontabb tárgyalási módoknak mint ez ujak és sokkal terjedelmesebbek is; habár a lélektani elemzés s mély tapasztalati bölcsélet e beszédekben is szokatlan nagy mérvben feltalálható

Fájdalmas érzéssel kell leírnem, hogy egyházirodalmunk ez igaz gyöngyeinek megjelenése a magasabb s maradandó értékű dolgok iránt kétségbeejtően érzéketlen s a korrupció iszapos mocsarába süllyedt társadalom közönyössége miatt, sok vajadásba és küzdelembe került. Csak S. S z a b ó József főisk. tanár urnak s vele együtt néhány rokon érzésű nemes léleknek csüggedést nem ismerő buzgósága hozta napfényre az örök feledés sötét éjéből e megbecsülhetlen kincsét. A mi egyházunkban nagyon szomorú dolog, hogy a világiak nem érdeklődnek az egyházi szónoki művek iránt, de a T o m p a hátrahagyott művei iránti közönyösség súlyos vádia terheli lelkészeinket is, amit ez alkalommal el nem hallgathatunk, mint elta-

gadhatlan valóságot. A kor kör jele ez. A mai társadalom előtt kaposak a holmi hitvány fejben termett bolondgombok s üres szívből jövő tartalmatlan csevegések; de egy ismeretes nagy író szellemének hatalmas alkotásait csak nehéz küzdelem után tudjuk a nyilvánosság elé hozni! Bizony! az olyan társadalom, amelynek erkölcsi érzéketlensége miatt egy-egy magasabb szellemű író kénytelen néman hordani eszméit; amely megülő közönyösséggel tér napirendre minden felett a mi szent, igaz és értékes, szánalmas kábaságban sanylik mind a mellett, hogy magát fennhangon művelnek nevezi!

Tompá hátrahagyott egyházi szónoki műveinek ez első füzetében 22 ünnepi beszéd foglaltatik. Van köztük 4 ujévi, 1 ujévután való vasárnapi, 3 husvéti, 4 pünköszt, 8 karácsonyi és 2 év utolsó napjára írott beszéd.

Az I. 2. Kir. XX. 9. 10. 11. alapján egy magvas ujévi beszéd. A gyönyörű exordium után tárgyalja: I. Mikép viszi az élet óramutatóját az ember erőszakkal előre. II. Mikép kell azt hátravinni, mint tevő az Ur Ezékiás napóráján. Kiválóan szép ennek különösen a II. rész b. és c. pontja.

A II. Dán II. r. 10—21. v. alapján erős megragadó színekkel ecseteli az időnek és örökkévaló kormányzójának mindenütt nyilvánuló hatalmát.

A III. Ezékiel XXI. r. 19—21. v. szerint mélyreható, az élet legcsekélyebb vonatko-

zásainak is gondos megfigyeléséről tanuskodó elmékedésében 2 utat tüntet föl hallgatói előtt s rajok hagyja a választást, hogy melyiken haladjanak az új esztendőben. A balkez felé vezető ut egyenes és tágas; sem tövis, sem göröngy nem nehezítik a rajta járást; a tájak mosolygó szépségű, az ég tiszta, csupán távolról látszik egyes fekete borulat, de amely messzeségénél fogva a vándornak nem szerezhet aggodalmat. Minden oly csábító, kápráztató színben tűnik föl, hogy a halandók elragadtatva a táj szépségétől, csoportosan tódulnak arra. Midőn leírja egészen ez utat, így szól: »Azonban megálj rövid látásu halandó, ki ezen utra törekszel, mert tudd meg, hogy ez a vé t e k u t j a. A kezdetben széles ut hova tovább keskenyebb, rögzöbbsz lesz; a borulat, mely utad kezdetén tavol látszott, nagy sietve fejed fölébe jön s iszonyu villámlás es mennydörgés közt szórja read mennyköveit stb.«

Most lépünk a másik utra, mely jobb kéz felé vezet. »Az ut szűk és fáradságos, a táj kietlen, az ég borult, csak távol rezegnek halvány csillagok, amelyek nem hintenek fényt a vándor útjára.« Megismertetvén ez utat, így ír: »De megálj embertársam! ne ijedj vissza ettől az utól! Tudd meg, hogy ez az e r é n y u t j a stb.« Egy mély gondolkodásu léleknek legszebb alkotásai közé tartozik e beszéd s a világirodalom bármelyik ilyenemű remekeivel kiálja a versenyt.

képviselői s adják elő panaszait itt és ne vigyék minden bajukat Európa elé, amely különben sem segíthet rajtuk.

Ó r l e y Kálmán visszavonja indítványát, mert ellene szolt a Háznak egy tagja.

A 3. §. 9. pontját együtt vetik tárgyalás alá a 170. §-al.

Az e pontnál megindult vitát **F a r k a s** József néppárti kezdette meg azzal, hogy szakaszban foglalt rendelkezés sem a méltányosság követelményeinek, annál kevésbbe a szólásszabadság tiszteletbentartásának nem felel meg. A katolikus klérusban nem ismer hazáruolókat . . .

T h a l y Kálmán: (erősen) Kollonics!

F a r k a s József: Talán Tomori is?

Talán Tüzes Gábor is? Vagy. Bartakovics?

Szeitovszky talán? (Mozgás. Tetszés a néppártion.) Mártirokat talál bőven, a magyar alkotmány- és szabadság papmartirjait, de arulókat nem. A katolikus papság ellen ezt a szakaszt azért akarják megalkotni, mert azt tartják a néppártó, hogy antiszemita, pedig az antiszemitásánc pártállashoz kötve. A szakasz törlesztés indítványozza.

Öt percz szünet után **A s b o t h** János folytatja a vitát, természetesen a szakaszba foglalt rendelkezés ellen s azzal argumentált, hogy az ilyen rendelkezés nem a békét fogja elősegíteni, hanem tüzető eszköz a barcz szítására. Mérésklet és bekeszeretet e rendelkezésben nincs: óhajtható volna tehát, hogy legalább a végrehajtásba foglalják be a méréskletet.

Molnár János, a következő szónok, szemérellobbantotta a kormánypártnak, hogy a néppártot s főleg a katolikus papságot folytonosan iga talan és veszedelmes izgatással vadoita, de e vádat soha nem bizonyította, annál kevésbbé merete a büntető igazságszolgáltatás elé vinni, s most mégis e legből kapott vádak alapján hoznak a katolikus papság ellen szegyenítően korlátozó intézkedést, pedig a papságnak kötelessége a politikában való részvétel mar csak erkölcsi szempontból is. (Zaj a jobboldalról.) Képtelenségek deklarálta hogy ily rugalmas és mindenképp hajlítható és tági-ható kifejezést vegyenek be a törvényjavaslátba mandátum-semmisítő ok gyanánt: a választás eredményeinek befolyásolását célzó nyilatkozat . . . Volt idő, a mikor ily kanczelparagrafusos kormányzás alatt tíz püspök ült a bírónben és háromszáz lelkész. — Ezt akarják vajjon ismét megismételtetni?

Pulszky Ágost azzal argumentált a szakasz megtartása mellett, hogy a néppárt legutóbbi felszólalása csakugyan alkalmat szol-

gáltathat oly intézkedés megtételére, minőt a szakasz rendel.

E felszólalások meg azt is érthetővé teszik, miért nem akart a Bánffy-kormány az utóbbi időben egyházpolitikát csinálni. Molnár János oly tant hirdetett, melyet a magyar törvényhozás nem fogadhat el.

J u s t h Gyula: Kinek a nevében beszélés?

P u l s z k y Ágost: A képviselő ur nevében is!

J u s t h Gyula: Az én nevében ugyan nem!

P u l s z k y Ágost: Lehet olyat akceptálni, hogy a papnak szabad a templomban politizálni? Egyetért Asbóth Janossal. (Zajos derűltseg.)

T ó t h János: Há! Istennek!

P u l s z k y Ágost: . . . abban, hogy paczifikálni kell; de a békéltetés nem sikerülhet szószerű politikával. Angliában a papok nem választók. A szakasz főtartását kívánla. (Helyeslés a jobboldalon.)

M o l n á r János személyes kérdésben történt felszólalása után, melyben tiltakozik az ellen, a melyet neki **Pulszky** importált, **R a k o v s z k y István** kérte a Hazat, engedné meg, hogy hétfőn beszélhessen.

A Haz ezt megengedte.

M o l n á r Antal benyitotta a közokt. bizottság jelentését az állami népiskolák megfelelő elhelyezésével felmerülő kiadások fedezéséről szóló tjavaslatról.

E l n ö k megállapítva a hétfői napirendet az ülést fel két óraker eloszlatta.

BELFÖLD.

A király itthon. Ö Felsége tegnap 4 óra 40 perckor érkezett Paar főhadsegéd kíséretében Gödöllőre. Az állomásnál **Kaposy** főszolgabíró, Egyed államfőnöke, a palotában pedig **Pruzonszky** József dr. plébános fogadta ő felségét. Az állomásnál megjelent nagy közönség lelkesen éljenezte a királyt. A napokban jön **Ferencz Ferdinánd** főherczeg is.

Az erdélyi ev. orsz. konzisztorium elhatározta, hogy a Teub szobra leleplezésére, aug. 19-ere meghívják **Szellt** és **Wlassichot**.

KÜLFÖLD.

A békekonferencia. Nehány hét mulva összeül Haagában a békekonferencia; az államok megtették rá az összes előkészületeket s most instruálják Há-

akarattal: Mi élni akarunk! Hogyan mondhatja tehát valaki, hogy: nincsen a halottaknak feltámadásuk? A VIII. Máté XXVIII. 5. 6. arról tanít, hogy mi leend a sir reánk nézve? Legmélyebb eszmék tarháza ez az egész, de különös megragadó a 2. 4. pontja A IX-ben János XIV. r. alapján a világ es igazság lelke fölött elmélkedik stb. stb.

Olvassa el a füzetet ki-ki . . . Bizonyára úgy találja, hogy eszme gazdag gyűjtemény ez az egész füzet s minden sora a legfenségesebb morál s legmélyebb bölcsesség. Emelkedett világban jár s oda emeli fel az az olvasót is. Minden református magyar asztalán meg kellene lennie a biblia és énekes könyv mellett, mint a házi istentisztelet becses eszközének. Lelkészeink könyvtarából pedig valláskülönbség nélkül éppen nem szabad hiányoznia, mint a templomi szónoklatok készítésében, nagy segítségül szolgáló példánynak.

A mű alakja 8-adrét. Kiadta **Ferenczi Bernát** Miskolczon, de sajtó alá **S. Szabó** József debreczeni főgimnáziumi tanár, Szabónak és legbensőbb tisztelője rendezte. — Ara 1 frt 50 kr. Most már, ha a kelendőség, a mit a benső gazdag tartalomtól jogosan lehet remélni, biztosítástad, hogy **Tompa Reliquisai** második füzete is jön, a mely közönséges egyházi beszédeket fog tartalmazni.

gába küldendő követeket. **Staal** báró londoni orosz nagykövet, a ki a konferencia előkészítél van kizemelve, a napokban **Pétervárra** megy, hogy bizonyos dolgok felől végleges megállapodjék a czárral. Az angol politikai körök nem sok reményt fűznek a konferencia eredményéhez, mert az értekezlet mindazokban a dolgokban, melyek a katonai és tengerészeti kérdésekre vonatkoznak, csupán általánosságokra fog szoritkozni. Hozzájárul ehhez, hogy az értekezlet határozatai nem lesznek kötelezők, a mely körülmény igen sokat levon a dolog jelentőségéből. **A Times** azt írja, hogy, ha a konferencia el is határozná a választott bíróságot a nemzetközi differenciák elintézésére, ez a határozat nem lesz kötelező erejű.

Az egyetlen nagyobb jelentőségű dolog, a mit a konferenciától várnak, az, ha a konferenciának sikerülni fog a genfi konvencióban foglalt megállapodásokat kibővíteni. Az angol nép épp úgy, mint minden nép, örömmel üdvözölte a czár békejavaslatát s nagy mozgalmat indítottak az érdekében. Az angol békebarátok egy küldöttség a minap tiszteltett **Staal** orosz nagykövetnél, aki a deputáció üdvözlésére a következőket válaszolta:

„Az önök megjelenése bizonyíték arra, hogy az én uralkodóm békeeszméje Angliában is nagy szimpátiával találkozik. A mint legközelebb **Pétervárra** megyek átadom üdvözlötüket a czárnak. Én, mint Oroszország képviselője a hági békekonferencián Anglia támogatását előfeltételnek tartom nagy célunk elérésére. Azt hiszem, hogy Isten segítségével es a hatalmak jóakaró támogatásával sikerülni fog egy lépést tennünk előre — abban az irányban melyet a jog es az emberiség jelöl ki s a melyen a népek jóléte s az államok békéje nyugszik.»

Az orosz-angol megegyezés. A kir. művészeti akadémiának Apr. 29 este tartott ünnepi éves lakomáján **Salisbury** mardus beszédet mondott, a melyben egyebek között ezt mondta: Az orosz kormányval elégtelítő megegyezésre jutottunk. es remelem, hogy a megegyezésnek jó befolyása lesz. Nem akarok arra kiterjeszkedni, hogy a megegyezésnek milyen messzemenő következményei lehetnek. Tekintettel azonban azokra az összeköttetésekre, a melyek az utolsó ötven év alatt időnkint közöttünk es ama nagy birodalom között fennállottak, azt hiszem, örömmel üdvözölhetem azt, hogy a kínai kérdést illetőleg megegyezésre jutottunk, a mely — úgy hiszem — nemi bizonyossággal elejét fogja venni annak a valószínűségnek, hogy érdekeink es céljaink a jövőben is bármikor összeütközésbe kerüljenek egymással. **Salisbury** beszéde további tolyamán a szövetségekről beszélt es kijelentette hogy szövetségről abban az értelemben, hogy Angolország akármelyik más nemzettel együtt vonulna háboruba es egy ilyen háboru kőlésé, geit es veszélyét közösen viselné, csak nagyon rendkívüli esetben lehetne szó. Ő azt hiszi, Angolország szerencsét kívánhat magának ahhoz, hogy a földön most oly sok nemzettel van barátságos viszonyban. Angolország érzi, hogy ezeknek a viszonyoknak a fentartása, mindaddig, mig az ország fontos érdekei es becsülete megóvatnak, a legfőbb cél, a mely miniszternek szeméi előtt lebeghet. Hogy az békekonferencia az egyes nemzetek viszonyának javulását eredményezze, azt nem tudja: de az a tény, hogy ezt a konferenciát olyan nemzet indítványozta, mely hatalmi eszközeit illetőleg a föld leghatalmasabb nemzeteinek egyike, a békés jövőre bizonyára jó omennek látszik.

Táviratok

A Flora gyár égése.

Budapest, apr. 30. Vasárnap reggel 5 óra óta veszedelmes tűz pusztít a fővárosban. Szerencsi József vasuti őrszerevet e a tüzet, aki nyomban értesítette a tűzoltóságot. Az egész tűzoltóság kivonult, a rendőrség is, mely csak nagy nehezen tudta távol tartani a közönséget a pusztulás színteréről. A mentők is kivonultak, összesen 7 tűzoltót részesítettek segélyben. A tűz még egyre tart.

A IV.—V. Móz. XLIX. I. igéjét veszi föl elmélkedése alapjául. Nagyon szép exordium. Mély életbölcsességgel a multból látnoki lélekkel meghatározza, milyen lesz a jövő általában es egyes emberekre nézve. A lélek legtitkosabb rugóival is ismerős lélekbuvar szól hozzánk e beszédben. Merő bölcsesség az egész. Az V. Zsolt. CVII. 23—27. Annak az eszme gazdag es nyomos fejtegetése, hogy »az idő, mint a tenger a habokat, hol megalázza, hol fölemeli az embert. Fölemel bennünket az idő — ugymond — a legfőbb hatalom okos ösmereite mellett időnk szorgalmas használatára. Megtanít a földi mulandó dolgok felett romolhatatlant keresni. Ha rá híven figyelünk, erőt ad nekünk arra, hogy még ma az időt is meggyőzzük, az órákból napokat, az évekből századokat teremtsünk magunknak nagy, nemes es ekölcsi tettek által.»

A VI. Márk XII. r. 3. alapján irt beszédének, különösen szép a II. része, melyben azon akadályokat ismerteti, melyek erkölcsi feltámadásunkat gátolják. A VII. I. Kor. XV. 12. jellegű beszéd 1861-ben a nemzeti feltámadás fölemelő reményének hatása alatt született. A hazaszeretet szent lángja által hevült költő-pap a következő szavakkal zárja be e munkát: »Oh, nem halt meg a szép leányzó a szabadság csak aluvék. Midőn im az óra eljött, öntudatra ébredt a nemzet, s mint egyetlen férfi kelt fel, kiáltván egyetértő

Bécs, apr. 30. Thun miniszterelnök ma rövid tartózkodásra Trencsénbe utazott.

Kiel, apr. 30. Tegnap éjjel a Krupp-féle Germania gyárban tűz ütött ki. Ma reggel 2 óraker sikerült a tüzet lokalizálni annyira, hogy az épülő félben levő hajókat nem fenyegette veszély. Az igazgatósági épületeket, terveket és rajzokat megmentették.

Munkások a kuriai bíraskodás ellen.

Budapest, apr. 30. A fővárosi szociál demokráta munkások tegnap nagy napgyűlést tartottak a kuriai bíraskodás ellen, mert egyes szakasza egyenesen a szociálisták ellen irányul. Az ellenzékét is támadták, mert nem tett semmit az általános választói jog behozatala mellett. Rendzavarás nem történt.

Színház.

Három előadás.

I.

Szombaton este egy kis egy felvonásos darab került először színre. Egy este telya dramolett címe a D ó r y álnév alatt egy főrangú nő írta. A kis darab egy jó izlésű dilettans érdekes kísérlete. Egyebiránt naivan megcsinált s lélektanilag meg nem okolt meseje van, melyet még ügyesebb formában sem volnánk hajlandók elhinni. A kis darabot a közönség elég jól fogadta és a fő szereplőket: a magát ezuttal mérséklő F á y Flórát s S z a c s v a y Sándort szívesen megtapsoltak. Utána M u r a i kítűnő vigjátéka: a H u s z á r s z e r e l e m mulattatta a közönséget. A darab egy epizód-szerepében ifj. S z a t h m á r y Á r p a d aratott sikert.

II.

Vasárnap délután a Gesák került színre telt ház előtt. Az előadás a szokott jó volt. Az előadás a szokott jó volt. Igen szépeket K ö r n y e i Bela, ismét izléstelen volt F e n y é r i. R. S e r f ö z y Zseni szép virágkosarat kapott.

III.

A tegnap este adott régi kasszadarabot: A v a r á z s f á t y o l t alig 50 ember nézte meg. A darabban a régi, értékés és szép díszletek tetszetek.

(a—e).

Levelek.

— Febris congressus. —

Sajnálattal vesszük napról-napra tudomásul, hogy annyi sok kor és nyavalya mellett még egy új járvány is terjed hazánkban. A járvány, mely eddigi években ritkábban jelentkezett, most az ezredév esztendőjében tömeges fellépése folytan komoly aggodalomra ad okot. Neve: gyűlhelyi láz (Febris congressus). E kör tanulmányozásával az a különös jelenség mutatkozik, mely párjat ritkítja mindenféle kórtanokban, hogy az emberek, noha felismerik ragályos voltát, nemcsak nem idegenkednek tőle, hanem sietnek odahatni, hogy ők is megkapják. Fokozza a bajt, hogy a tünetek nemcsak egyes embereken, hanem testületeken, egyének társulatain is észlelhetők. Az orvosi tudomány bajnokai — tehetetlenül nézik a baj elharapódzását, melyben két rövidke nap alatt mintegy 970 ember szenvedett hazánkban. (Körülbelül negyszáz újságíró, háromszáz kereskedő, százötven táviró, százhusz egyetem polgár). A betegség különösebb és feltűnőbb tünetei, melyekről az könnyen felismerhető, a következőkben foglalhattak össze:

1. A nemzetközi vonás. A betegséget egyszerre, egy időben — és épen ez a csodálatos, megfejthetetlen — a legtávolabb eső országok lakói kapják meg. Mikor a buenos ayresi újságíró vagy Teherán valamelyik postáján békesen kopogtató táviró ur vagy hölgy érez bizonyos lelki kényszert, mely a gyűlhelyi láz (febris congressus) előjele, ugyanakkor a tüssaboni hírfutóncz és a nagy-kikindai táviróhivatal buzgó tisztviselője is megkapja a lázt, mely hajt és üz egy központ

felé. Miként a delej vonzza a különböző vasdarabkákat magához, úgy vonzza a gyűlhelyi lázban szenvedőket egy központ magához, hogy ott egyesülve, kifejlődjenek a betegség többi tünetei.

2. A lakmározási (banquettezési) düh. Legyen a beteg bár a ködös London gyermeke, vagy a nap-sugaras Napoly szülőtte, kerülje bár a jogakadémiát Kecskeméten, vagy Sarospatakon, mérje a posztót bár Miskolczon, vagy a selymet Lyonban, görnyedjen bár a Morse-gep fölött a soroksári táviróhivatalban vagy kezelje a Hughes-féle billentyűket Pekingben, mihelyt a gyűlhelyre való törekvés kifejlődésre jutott szerkezetében és kielégítést is nyert az által, hogy a furcsa betegségben szenvedők a világ minden vidékéről összerereglettek és gyarmatot alkottak, kitör a vagy banquettezni.

3. A »congressisták« betegsége — a mennyiben, mint kiderült a járvány ideges jellegű — jellemvonása a feledékenység. E betegségben szenvedők ama rögeszméktől hajtva gyűlnek össze, hogy ők, hol az újságírók, hol a taviratkopogtatók, hol a nemzetközi kereskedelem bajain fognak segíteni, de mikor a sok beteg összejön, elfeledkeznek minden üdvös eszméről, a nagy eszmék úgynevezett »genialis« ötletekkel silányulnak el, elkövetnek ők sétahajózásokat a Dunán vagy Volgán, setakocsizásokat a Stefania-uton vagy a Praterben, sétakirándulásokat románlakta vidékre vagy a Cap-földre, elsétalják az időt, és mikor a roham (vulgo a congressusok időtartama) elmúlik, visszatérnek kis hajlékaikba, hol ismét egészségesen élnek a legközelebbi roham kitöréséig. A még nem nagyon ismert betegség tanulmányozása után az elsorolt jelenségeket sikerült feljegyeznünk, ha majd ismerteb lesz e járványjellegű baj, talán hathatós ellenszerekről is fog bizonyára gondoskodni az orvosi tudomány. Bár maguk az orvosok is — sajnos — egyre tömegesebben esnek a »febris congressus«-ba, a járvány már szedi áldozatait a kefekötők, közuti kocsi kalauzok, festőművészek és sok más foglalkozásuk közül is, sőt már az írók is készülnek congressust tartani, szellemi »érdekeik« mikénti megvédése czeljából. És miként sok betegségnek a miásmás meleg időjárás kedvez, úgy elősegíti ezt a nyavalyát a mindenhová behatoló nemzetközi bacteriumokkal teltt kor-áramlat.

H I R E K.

Május elseje.

A kik az éjjel — mint én: a vén lump —

A mulatókat sorra vevék,

Csodálhatak azt, mitől az éj zug, —

A szertehangzó éji zenét.

De én, ki számon tartom a naptárt,

Nem dicsekvés, de egybe tudám:

Itt van Május, az illatot lehellő,

Mosolygó szép nyár lesz ezután.

Tündér május! dicsőítő dalt

Hányszor daloltam rólad én,

Mikor nem voltam ilyen fásult,

Törődött, fáradt, vén legény.

Óh, bár tudnál úgy elbűvölni,

A hogy még tudtál egykoron,

Mikor édes varázsba ejtél

Megáldva ifju, szép korom.

Fáradtan, busan, elmerülten,

Az utcán végig baktatok,

Az éjbe zsongó, bus zenére

Alig, alig hogy hallgatok.

Hejh, mikor még több volt a szivben

Az érzés, sejtés, vágy, remény, —

Valaha én nem így mulattam

Tündér Májusnak éjjelen!

. . . S nem jött az én szememre álom

Késő, pirosló hajnalig,

Csodás hangok zsongtak fülembe,

Hallám a dalt: a hajdanit.

Egy szép lánynak vallott szerelmet

Az a dal Május éjjelen, —

Olyan boldog, olyan szerelmes

Soha, sohase leszek én!

*
A jelenlegi május első

Nagyfontosságú most nekem;

Uj lakásom van. De hogy hol van,

Azt elárulni nem merem.

Megszöktem a hitelezőktől

A tündér Május-éjszakán

S az a három érzélgő strófa

Ott született az új tanyán.

*
Mert hát számárság érzelegni

És írni siró verseket,

Elszején verssel kifizetni

Hitelezőket nem lehet,

Okosabban elfoglalhatjuk

Magunkat Május éjszakán:

Megszökni a hó elejétől

S meghuzódni egy új tanyán!

Bandi.

* **Május 1 Debreczenben.** A szociálisták, léhütők és költözők napja ime itt van. Kora reggeltől, sőt éjfélől fogva zajos a város, mert hiszen 12 óra után már elkezdődött az éjjeli zenék sorozata. Reggel sok nép vonult ki a nagyerdőbe s híven az ősi szokáshoz megkóstolták a friss habzó sört. Méskülönb csak a butorszallító kocsik jelzik, hogy milyen nevezetes nap derült (?) reánk. A fővárosban ilyenkor mozgósítva van az egész rendőrség. Debreczenben pedig csak a nagyerdőn posztol 2—3 rendőr Harmathy biztos vezénylete alatt. Nekünk nincsenek szociálistáink. Nyugodtan dolgoznak munkásaink a műhelyekben, s eszükbe sem jut a május elseje. Mint magán uton értesülünk, nehany budapesti agitátor szerencsét akart próbálni, de a debreczeni munkások nem ültek fel nekik. — A kisonvatok fellobogózva viszik a város népét a nagyerdőre, hol ma délután mozgalmas élet leend.

* Az angol-klubb alakuló gyűlése.

Városunkban régóta érzett hiányt van hivatva pótolni a pár nappal előbb meg alakult angol clubb. Az alakuló közgyűlést S z é l l Farkas nyitotta meg, szép beszédben mutatva rá, a club fontos czéljaira, mely után a gyűlés meg alakultnak nyilvánította az angol-clubot. — K. Tóth Kálmán indítványára határozatta emeltetett, hogy a tagok kötelezettsége 3 évre terjed, Sebesi B. Vilmos az ismert művész, három évre nyelvmesterül választott. A vonatkozó intézkedések megtételére dr. Legányi Gyula, dr. Berger Mór és Komlóssy Miklósból álló szűkebbkörű bizottság küldetett ki.

* **Nagy idők tanuja.** Ismét egy dőlt ki a megritkított sor közül. A dicse küzdelem egyik harcosa szállt ismét a sirba. M o c s y József 1848/49-ki honvédbadnagy nyug. törvsv bíró, hunyta be örökre szeméit. Haláláról a következő gyászjelentést vettük:

A. B. F. R. A. A legmélyebb fájdalomtól megtört szívvvel tudatjuk a legjobb férj, testvér s szerető rokon M o c s y József 1848/49 honvéd hadnagy, nyugdíjazott kir. törvényszéki bíró, a Ferencz József-rend lovagjának élete 70-ik, holdog házasságának 43-ik évében hosszas és súlyos szenvedés után f. hó 29 én d. u. 5 óraker történt csendes elhunytát. Kedves halottunk földi részei folyó évi május hó 1-én délután 3 óraker fognak a Garay-utcza 15-ik sz. náznál tartandó ima után, a hatvan-utcza 13-ik sz. Mocsy Ziza mint feleség, Mocsy Eszter férjezett Báthory Istváné, Mocsy Lujza férjezett Hegedüs Ferenczné, Mocsy Lajos mint testvérek. Szekeres

Mihályné Udvarý Vilma, Juhász Ignáczné Mocsy Irma, Markus Lajos, Özv. Mocsy Sándorné mint sógornék és rokonok. Béke lengjen porai felett!

* **Olvasóink figyelmébe.** Lapunk mai számától kezdve »Levelek« cím alatt állandó rovatot nyitottunk. E rovatban általánosan érdeklődő dolgokról fogunk írni, s tárgyalás alá vesszünk minden aktuális dolgot, társadalmi kérdést. Hisszük, hogy ez ujitást lapunk olvasói örömmel fogadják, annyival is inkább, mert a leveleket lapunk legkitünőbb munkatársai írják.

Eljegyzés. Ifj. Kecskés János fiatal hentes mester eljegyezte Kálmán József helybeli polgár kedves leányát, Juliskát.

* **A közvilágítás ügye.** Balogh Mihály nyug. főmérnöknek a házi kezelés mellett való közvilágítás érdekében írt memoránduma, melyet lapunkban mi is közlünk, az egész városban feltűnést és igazi meglepedést keltett. A memorándum minden kétséget kizáró adatokkal igazolja a házi kezelés óriási előnyét s az egész munkán meglátszik az az aggodó, lelkiismeretes gondolkodás, mellyel az író szeretett városa érdekeit védi. A hosszú és lelkiismeretes tanulmányról tanuskodó memorándumot ajánljuk olvasóink figyelmébe.

Mérget ivott. Megunta az életét Barta Erzsébet, a Reich Jakabné cselédje. Szerelmi bánat, vagy mi keserítette el, nem tudják, de elhatározta, hogy ő tovább nem él. Kek vizből, teutából és leander levélből készített valami folyadékot s megitta. Rémitő fájdalmi lettek s úgy látszik, meg is bánta, a mit tet az orvosért kiáltozott. Dr. Rózsa Mór orvost hívták hozzá, ki az esetről telefonon tudatta a rendőrséget. A hely színén megjelent dr. Szentpály Benő ker. orvos és r. biztos a köz-kórházba szállították az életunt leányt, hol ellenmérget adtak neki. Állapota nem életveszélyes.

* **A V. H. O. Sz. estélye.** A V. H. O. Sz. tervezett estélye elháríthatlan akadályok miatt elmarad, illetve elhalasztatott.

* **Megszökött zsebmetszők.** Annak idején meg-méleztünk azokról a jó madarakról, kiket a nagykaróyi rendőrség tolonczolt Debreczenig s kik közül kettő a pályaház udvarán megugrott. A Rendőri Közlöny körözteti most a két fiatal, 14 éves csirkefogót, kiket Szabó Ferencnek és Aranyosy Ferencnek hívnak.

* **Verekedés a tánciskolában.** A Csillag-utca sarkán kedélyes ki-táncziskola lehet. Az éjjel például Kovács József és Csire Ferencz úgy elverték a szintén táncziskolába járó Horánszki István kőmives legényt, hogy az vérbe fagyva táncgott a rendőrségre. A rendőrség megindította a vizsgálatot.

* **Elragadt fogat.** Szabó Ferencz kocsis egy Kossuth-utcai ház előtt bagyta két lovas fogatát. A lovak elragadtak s az utca szélén lévő fiatal fak közül többet kitértek. A rendőrség szigorúan megbüntette a gondatlan kocsiat.

* **Verekedő Lövinger.** Lövinger Dániel szobamázoló a vasárnapi munkaszünet öröme alatt alaposan leitta magát. Danolva dülöngőzött végig az utcán s egyik ház nyitott kapuján bement az udvarra s egy ott levő gyermeket minden ok nélkül ütlegelni kezdett. A gyerek rendőrről kiáltozott, ki bekísérte a verekedő Lövingert.

* **Hangverseny a Zenedében.** Tegnap este ismét fenyves, szépen sikerült hangversenyt rendezett a Zenede igazgatósága. Az estély minden pontja kiválóan sikerült, dicsérte az igazgatóság buzgalmat a szereplők szorgalmát. A program első pontja elháríthatatlan akadályok miatt elmaradt s így 1. pont (Heller St. 85 mü 2 Farartella. Asdur) T é r e i Emma és B i e d e r m a n n Frida zongorajátéka volt. Mindkét szereplőt ösméri a közönség nem szükséges e helyen ismét dicsérettel halmozni őket, bár újra kiérdemelték ügyes játékkal. Mindketten ismét fenyvesen bizonyították be, hogy nem érdemtelenek ama dicséretre, melyekkel a közönség elhalmozta őket. T é r e y Emma brillians technikájával vitta ki elismerésünket, B i e d e r m a n n Frida pedig mint gyakorlott zongorajátékos mutatkozott be. A 2. pont S z i k s z a y Margit éneke volt. (Planquette Ripp van Winkle operettből a level-aria.) Hangja szép tiszta és erőteljes. Most énekelte először nyilvánosságon. Hangja némi iskolázottság után szépen igérkezik. Utána Harsanyi Emma zongorajátéka következett. (Grünteld A. 42. mü 1. 87 Románcz.) Már maga a darab választása is mutatja a k. a. finom zenei érzékét, az előadás pedig kitűnő volt. A hangverseny egyik fénypontja következett ezután: a N a g y Janke hegedűjátéka. (Berit K. 104 mü. 9-dik hegedűverseny. Allegro maestoso. Badagio.) Darabjának teljes zenei szépségét érvényre juttatta s játékával nagyon meglepte a közönséget. Dicsérettel kell megemlékeznünk a R o s e n b e r g Iona ügyes zongorajátékáról (Chopin Er. 29 mü. Impromptu As dur.) mely nagy készletre és iskolázottságra vall. A debreczeni közönség előtt előnyösen ösméri énekművésznő lépett a 6. pontban a pódiumra. A d a m e k Irma énekeite a Bűvös vadász dalműből Agatha áriáját kitűnő, tiszta csengésű hangjával. Különbösen Adamek Irma k. a. nemes hanganyaggal olyan jól tud banni; hogy a hatás elmaradhatatlan. — Tegnap este is számos tapsot aratott és a közönség többször hívta a lámpák elé, — Szép pontja volt a programnak Spitz Lipót, Pasztor Gyula és Schwarcz József hegedűjátéka. Dicsérettel kell megemlékeznünk a program utolsó pontjáról. Popper—Pavelkó. Fonó dal. Két zongorán előadták: Péntek Gizella, Szathmari Erzsébet, Rosenberg Iona és Fried Gizella. — A hangversenyt szép szamu közönség nézte végig. A mint halljuk az igazgatóság azon fáradozik, hogy legközelebb táncal egybekötött hangversenyt rendezzenek. Igen ügyes eszme s hisszük, hogy a közönség is karolni fogja a mulatságot. G. S.

* **Prielle Kornélia elutazott.** Prielle Kornélia mint értesítünk ma délelőtt kilencz órakor B u d a p e s t r e utazott. A nagy művésznek kit a mi szellős szinpadunk tett beteggé, tekintve gyenge állapotát utolsó fellejtét elhalasztotta. Szívükből kívánjuk hogy mielőbb erősödjék meg. — Hiszük hogy még egyszer alkalma leend a debreczeni közönségnek iránta érzett szeretetét kifejezésre jutatni.

* **Korcsmai csendélet.** Sok panaszt tettek már a rendőrségnél a miatt, hogy egyes korcsmokban a nöcselédék nem csak kiszolgálják a vendégeket, hanem közéjük ülnek s velük mulatnak. Tegnap este ismét hasonló esetre jött rá a rendőrség. Schwarcz Herman korcsmárosnál történt az eset, kinek Tóth Anna nevű cselédje a vendégekkel dorbézolt. A rendőrség a legnagyobb szigorral jár el a korcsmáros ellen.

* **Vérmérgezés szénával.** Nyiregyházi tudósítónk írja: Tegnap egy itteui Frisch nevű talyigás, egy öl szénát atkarolva, a padlásra akart fölmenni. A szénából egy szál a torkára ment s azt megkarczolta. Frisch ettől vérmérgezést kapott s a gyors orvosi segély daczára meghalt.

* **Bűnügyi végtárgyalások.** — A kir. törvényszéknél e hét folyamán a következő sorrendben tartatnak meg: 1899 május hó 1-én hétfőn Tóth János ellen sikkasztás bűntette. Szabó András s neje ellen tüzvész oko-

zás vétsége. Drenstein Ábrahám ellen megvesztegetés vétsége. Május hó 3-án Szerdán Deák Péter ellen s. t. sértés büntette. Biró Lajos s társai ellen lopásért. Liptay Gábor ellen közveszélyű cselekmény vétségéért. K. Tóth Sándor ellen s. t. sértés büntette. Május 4-én C-úttörőkön Tóth Imre ellen m. okirat hamisításért. Világ Szabados István s társai ellen s. t. sért. büntette. Klein József s társa ellen gondatlanságból o. emberölés vétsége. Máj. 5-én Erdős Sándor ellen sikkasztás vétsége. Kiss Lajos ellen lopás büntette. Hegyi J. ellen s. t. sértésért. Szathmáry Gábor ellen lopás büntette. Kalapos J. ellen m. o. hamisításért. Ugyanaznap ítélethirdetések.

Debreczen közvilágítási kérdéséhez.

(Balogh Mihály nyug. főmérnök memoránduma.)
Motto: Magánvilágítási légszesz fogyasztás

505,797 m ³ × 18 kr. =	91,043 f. 46 kr.
Dohánygyári l. sz. f.	
28,909 m ³ × 15 kr. =	4,334 f. — kr.
Mótor l. sz. f.	
10,993 m ³ × 10 kr. =	1,099 f. 30 kr.
Utczai l. sz. f.	
163,571 m ³ × 9 ⁹⁹ / ₁₀₀ =	16,160 f. 81 kr.
Veszteség és gyári világítás	
33,759 m ³	— —
	112,648 f. 57 kr.
Előállítási költség	
743,020 m ³ × 5 ⁹⁹ / ₁₀₀ =	41,757 f. 72 kr.
Haszna a külföldi társulat debreczeni légszesz gyárának	
1894/95-ben — —	70,980 f. 85 kr.

Gázgyár közleményei.

Folytatás.

A csőhálózat fentartása, a műhely, a kölcsön adott gáz órák jóvedelme, az adó, a befektetett tőke kamata, szóval a közvilágításra tett kiadások, a tőke törlesztés és értékcsökkenési leírások nélkül, egy köbméter légszesz előállítási költsége, 1894 illetve 1895-ik évben volt:

Berlinben	3 ⁸⁷ / ₁₀₀ kr.
Lipcsében	5 ⁰⁶ / ₁₀₀ „
Pozsonyban	6 ¹⁹ / ₁₀₀ „ és

Debreczenben a szén szállításánál előforduló nagyobb költséget, a kocsis kátrány nagyobb árát kombinálva túl óvatosan az egészét 6.2 krnak a közvilágítási 0.5 kr. kiadás levonásával 5.7 krnak számítottam ki.

Ennyibe kerül legfeljebb az a nagy közfogyasztási cikk, a melynek ca 100%-os nyereség mellett egyedül árusításának jogára a külföldi részvénytársasággal alkudozunk és a melyért, hogy ismét hazai nyelven beszéljek, az olyan vásár hely pénzt ígér, a milyennél a város a tojásos kofától is nagyobbakat szed.

Ugyan olyan ez mai korban, mint néhány évvel a szesz regálé volt a város kezében, csak hogy mint minden mit a technika alkot, magasabb.

A pálinka a legszegényebb néposztály zsebében kotorász, ez pedig oda fordul, a hol bővebben van a pénz és fogyasztója iránt igen igen háladatos. — A légszesz fogyasztó 12 kros ár mellett 16 Hefner lámpa erősségű egy órai világítást, a mit az elavult pillangó lángzóval — 1⁹²/₁₀₀ krral fizetne most az Auer gyönyörű lámpával, a harisnyának 333¹/₂-ad órai tartóssága mellett 44¹/₁₀₀-ad krét kap a, és ezt a kisebb petroleum lámpát használó, egy litet petroleum árát 15 krral véve, 1⁰⁸/₁₀₀-ad kr. a nagyobb petroleum lámpával dolgozó 7⁸/₁₀₀-ad kr. kénytelen megfizetni.

Nálunk az 1897-ik évben 772.000 m³ gáz fejlesztetett, a melyből ca. 5% a csövekből való kiszivárgás folytán, mint elveszett vehető fel, az 1897-dik év eredménye szerint 172.000 m³ a közvilágításra jut és a légszeszt használók, roppant magas ára daczára is 560,000 köbméter tekintélyes mennyiségű légszeszt fogyasztottak el.

En azt hiszem, hogy a légszesz fogyasztók nem tartják érdekeikkel összeütközönek, ha a városi légszesz gyár ugyan azon alap árt szabja a mely annak a harminczöt év tartamára ide ismét letelepedni, és ezen egyedüli jog jóvedelmét egyedüli jogos tulajdonosa Debreczen város pénztára helyett magának megkeríteni szándékozó idegen kompánia kíván, a mely a

„Felvilágosító“ szerint is ritka kedvezőnek van feltüntetve.

Ezen 12 kros alap ár azon nagy engedmények daczára is, a melyek a legeslegujabb és nagy hozsánnával fogadott ajánlatba, a közönség felre vezetésére beirattak, mintegy 11,6 krnak felel meg.

En azonban úgy vélem, hogy a gőzmalom vissza és a vasuti fűtőháznak és az összes váltóknak megnyerése czéljából 12 kros alap ár mellett 11 krral lehet a számítási közép ár felveendő.

Ezen közép ár mellett, a mint a részletes számításban feltüntettem, minden köbméter magán fogyasztású légszesz mellett legalább is 4,8 kr. megmarad.

Ezen 12-kros alap ár és 11 kros közép ár felvételével az utcazi közvilágításnak teljesen díjtalanul eszközésével, az 1897-ik évi magán fogyasztás feltételezése mellett 14 000 frt tisztán a városban marad, és azon 7442 frtot is hozzáadva, a melyet az 1898-ik év elején munkálkodott kis bizottság a boldog emlékü ajánlatokat összehasonlító számítása szerint, a közvilágításért 1902-ik esztendőre a város közpénztára kiadásául felszámított már 21,000 frttal fognak kevesebbet e városból és az országból szükségtelenül kiemelni.

Az 1911-ik évben pedig a Harsányi bizottságának szerintem okos tanácsára hallgatva, és a holdat, mint világítási faktort még nem csapva el, az előállítási költségeknek csak csekély csökkenésével, a „Felvilágosító“ szerint akkor gyártandó, egy millió köbméter gáznak nélkülözhető részét eladva, e társulat részére a 3./ felszámított 23,834 frt 91 kron felül legalább 9000 frttot, együtt 30—35 ezer forint marad más nemű szükségletekre.

Ez utóbbi kombinációt, nem mintha valami nyomatékkal bírna, mert hiszen a magán fogyasztás növekedését semmivel sem támogatja, csak annak beigazolására idéztem, hogy még ezen nagyon kedvezőtlen esetben sincsen szükség a pénznek innen való kiexpediálására.

A dolog azonban nem így áll.

Nálunk gázfogyasztás még nincs.

A mi van a kezdete a kezdetnek.

Debreczen népe nagyon számító derék nép nagyon megnézi a garast.

Az eddigi gázárak mellett 16 Hefner lámpa világosság pillangó lángzókkal 160 liter fogyasztás és 18 kros gáz mellett óránként 2⁸⁸/₁₀₀ kr., míg a közönséges kis petroleum lámpa — ⁰⁸/₁₀₀ kr, a nagy lámpa pedig ⁷⁸/₁₀₀ -ad krba jött literenkint 15 kros petroleum ár mellett.

Ilyen arány mellett a gázfogyasztás nem fejlődhetett.

Az „Auer“ lámpa előtt a gázvilágítás nemcsak nálunk, de más fele is, inkább fényüzési világítás volt. Kényelmes kezelés okozta elterjedését.

Ha azon zsarolás daczára, a melyet a most általánosan protegált társaság e város és a gázfogyasztására utalt lakosokon elkövetett, olyan szép volt a fejlődés, milyen fog lenni akkor, ha a gáz a maga rendes, tisztességes árán adatik.

A „Felvilágosító“ e tekintetben is, hogy a világítási terület kiterjesztésének befejezése után 1,020,800 m³ fog a gázfogyasztás elérni, alapos tévedésben van s nincs felvilágosulva városáról.

Nézzük csak, hogy is állunk e kérdéssel.

Tanulni Vámos-Pécsre nem mehetvén, ismét Németországban kell széjjel nézni.

Németország ez időszerint 96 városában, a melyekben még a nagy gáztársaságok székelnek, a gázfogyasztás volt:

1871-ben 62,664,121 m³

1883-ban 93,260,848 „

1895-ben 152,171,974 „

a növekedés tehát 1871—1883 közt 30. mil. m³ és 1883—1895 „ 59 „ millió volt, vagy pedig viszony számokba fejezve ki:

1871-től 1883-ig 48.8%

1883-tól 1896-ig 63.2%

1871—1896 közt 142.0%

A 18 kros Debreczenben pedig a gázfogyasztás volt:

1871-ben 319.000 m³

1883-ban 415.770 m³

1895-ben 752.630 m³

vagyis 1871—1883-ig növekedett 96.770 m³ 30%
1883—1896-ig „ 336.860 m³ 80%
1871—1896-ig az itteni emelkedés is 136%-ot tett ki.

De még van más adatom is.

Colmár felső elzászi város lakosai magasnak találták a 12 kros légszesz árt. A város a gáz árát 1., 2 krral le is szállította és a fogyasztás várt növekedéséhez képest a gyárat is bővítette.

A tiszta jövedelem mégis csappant, de csak egy esztendőre.

Az 1893/94-ik évben leesett 75,000 márkára, de már 1894/95-ben elérte a 115,000 márkát és 1895/96-ban megnövekedett 142,000 márkára.

A légszesz bevétel 1892/93-ban 144,000 márkáról
1895/96-ban már 177,000 márkára,
a bruttó bevétel 235,000 márkáról
ugyanezen négy év alatt . 290,000 márkára emelkedett fel.

A gázfogyasztó közönségre a légszeszmű directora mind a mellett panaszokodik, hogy a fejenkénti 49 m³ gázfogyasztás nagyon lassan növekedik.

Miután ilyes valami a gáz árának leszállításával itt is határozottan beáll, a társulattal való szrződést azon körülmény is nehezíti, hogy a fogyasztás fejlődésének a mérve előre nem lévén meghatározható s nem lehet biztosan tudni, hogy a város már az első tíz év vége felé évenként egy egész millió tökének veszíti el a kamatját, vagy talán az a töke a másfél milliót is megközelíti. Számítgatásom szerint 40—70 ezer frt. lesz akkorra a bruttó jövedelem.

A légszeszt azon kiváló tulajdonsága, hogy mihelyt a köszénből kiválik, azonnal lakat alá jut és elhorpani nem sikerül, mintegy hivatottá tette arra, hogy ezen iparágat, ha t. i. azzá akarjuk súlyosítani, a városok különösen kézbe vegyék.

Azt hiszem, hogy az eddigiekkel eléggé beigazultam azt, hogy az 1867—1869-ik években a város részere megszerzett légszesz gyárat nem 35 év múlva, mert hiszen végeredményében a „Felvilágosító“ is az önkezelésre törekszik, csak 35 évvel később. hanem azonnal át kell venni s azt a városnak mint korszerű legkedveltebb intézményét saját magának kezelni és az minél előbb legyen a „mieánk.“

Van ezeknél még egy nyomósabb indokom is. Az eddigiek a mi szűkkörünkre vonatkoznak. Ez a város azzal soha be nem érte. A midőn emelkedett, u magyarság ügyét is mindig magával vitte. Néha nagyon nehéz volt a teher. Most a világítás terén lesz igen magasztos hivatása. Itt az alföldi magyarság központjában, az alföldi nagy falu szerű városok közepében, vágy legalább közelében, egy oly városi nyilvános légszesz gyáruak kell lenni, a melyben azon nagy faluk megtanulják, hogy miként lehet megerőltetésök nélkül e téren is előbb menni és mint lehet egy várost költség nélkül, sőt jövedelem szerzéssel, világítással ellátni. Pozsonyt, Brassót nem értik meg. Azok nagyon magasán vannak felettök.

Debreczen hivatása az, hogy megtanítsa ezeket és valamint azon másik nagyobb téren, a szellemi világosság terjesztésével a magyarság ügyén oly lelkesedéssel dolgozott, ezen szűkebb téren is legyen az alföldi magyarság vezetője.

A számolási könyveket oly módon kell berendezni és ha a kifejlődés a gyárnak talán lassabb is lenne, elvből oly módon kell keresztül vinni, hogy a városi pénztár a légszeszműnek átvétele alkalmával kamatra adott kölcsön összegén kívül, a közvilágításhoz és a gyár bővítéséhez egy filérrel se járuljon, az éai üzleti jelentést aztán, mindezeknek a nagy faluknak, a melyeket a közvilágításról összeállított szomorú statistica a szegény padra állított, tíz-tíz példányban évenként meg kell küldeni s őket ide csalogatni s a mesterségre megtanítani.

Vizsgálva már most azon indokokat, a melyek a „Felvilágosító“ elhatározására bírták s a szóban levő magasztos ceélok elérését nehezített, azt a 18-ik lap elején e szavakba öntve találok: a „gyár berendezés bővítése minden más munkálat előtt azonnal keresztül viendő s ez maga 88,900 frt befektetést igényel“. A többit már megczáfoltam.

Ez is arra a svrsra jut. A „Tanulmány“ban kimutattam, hogy a gyár a jeienlegi fogyasztás mérvéhez elegendő és csak a gáz tartónak annak idején való bővítését nem engedte meg a 30—35 százalékos jövedelem.

A szerződésnek az ide vonatkozó 31-ik §-sa nagyon világosan beszél:

A város a parancsoló, Szigoruan megparancsolja, hogy a gáztartóknál mutatkozó hetszáz egynéhány köbméter hiányt a társulat azonnal pótoltsa ki, az előleges átvizsgálásnál találandó másnemű, esetleg a szövzetekben található hiányokkal egyetemben.

A további bővítések aztán már nagyon derék pénzbefektetések, mivel ezek igen nagy kamatokat hoznak.

A maga idején, a mint a fogyasztás emelkedése kívánja, a szükséges bővítéseket, valamint az igazán tűrhetlea állapotok megszüntetése végett, hogy Debreczen városának egy része, ha a holdvilág megfélekedezik magáról, még most is egészen sötét a körcsöhálózatot a körutak kiépüléséig egyelőre függőben tartva és a város külső részére a meglevő csövezetek felfitításaként az ottani fogyasztásnak megfelelő vékony csövekkel vezetve s a még ma ujsort képeső utcákon a lámpákat esetleg vasszínre festett faoszlopokra állíva, az egész város területére ki kell terjeszteni.

Ugy a gyár átvétele, és teljes jó karba helyezése alkalmával esedékes 125,000 frt kifizetése, valamint a gáz előállításához, tisztításához és a felszereléshez szükséges anyag készletek s a későbbi bővítésekre szükséges kiadások, kezdetben a gyárnak forgó tőkével ellátása, nem a házi pénztár, hanem az itt leghelyesebb bealkalmazását találó, régi idő óta gyarapodó „Világítási pénztár“-ból volna foganatosítandó oly módon, hogy a gyár átvételkor szükséges kiadások ezen pénztárból teljesítenének, természetesen a 40—60,000 frtot képező alapnak a gyárra való bebekelezés mellett kölcsön útján beszerzendő összeg kiegészítésével.

Ezen korszerű intézmény ily módou az elődök böles gondoskodásának mintegy következményeként illeszkednek az adminisztratív keretébe, és a fejlődésnek folytonossága meg lenne.

Ezen pénztárba jolynának be az összes feleslegiek mindaddig, a míg a közvilágítás az egész város területén kiterjesztetik, a lámpák egyelőre a vasutól bevezető utakvn szaporíthatnak és a fogyasztás fejlődésével a berendezések bővítésén kívül a szükséges kiegészítések meg nem történnek.

Össze kell ugyanis a színházat és légszesz művet egy külön csövezettel kötni, hogy az otiani nagy gázfogyasztás a környék lánggáj zavarólag ne befolyásolja, és ezt a csövet fellehet a dohány gyári vezeték bekapcsolására is használni, mivel a kétféle fogyasztás nem esik egy időre.

Össze kell továbbá a légszesz művet az állomással a vasuti vágány, esetleg a közraktári vágány felhasználásával kötni, hogy a szén a vasuti kocsiiban legyen a telepre szállítható.

Vége köv.

Vándor műtarlat.

Irta: **Gondy Károly.**

II.

A második kiállításról, melyet 1883-ban egy pesti bohém művész társaság rendezett, nem sok dicséretet mondhatok, daczára hogy ez sem záródott minden siker nélkül.

E kiállítás többnyire vázlatos művei között volt olyan silányság, és később innenonnan szedett apróság, mint p. a 110 frtra becsült őrt álló baka, hogy még az üvege

boltban
tarlat ér
magán t
Böhm P
Géza: T
arczkep
Es.
kep -ela
ügyvéd.
Igy csak
művet m
miért im
is alku n
gitette k
tett vázle
készítője
nő a mű
a törvény

De
suk egy
rautik a
hogy a t
jak hogy
báronyr
telt ké-k
Ezt azért
tudomása
zsencidéz
Mit is im
Hát a ten
hogy a
sok műpá
A szép i
lyokon a
szigoruan
szolgálat
csoportos
felbontás
rut közt

Dr.
művészet
líja hogy
künk az
szerű mo

Igy
visszatets
az idegei
a szép ös
vagy a h
kellemes
a kutyá
megugatja
A szárvá
a zöld
vadulna
sorsára
ilyenkor
öltözködi
Hát nekü
ruhában

Nek
legtöbbet
viszaveze
lán az ill
formajár
bokraért
édes a mo
valónk fo

Leté
tegetesem
pacsirta l
alantos fé
idegzeülé
nyitni a
mértékek
leszállítot
ingyen tel
a milliók
bazafias v
nem z e
a művész

Ilye
művészi h
illom is u
gyönyörk
remekeibe
uzolásért,
művészek
fiai mara
nyorúság
vélekedik,

boltban sem költhetett volna figyelmet. A tarlat érdekessége fokozásul később helybeli magán tulajdoni képek is állítottak ki. Igy Böhm Pál: Tengeri Naplemenete; Nészöly Géza: Tisza partja; Benczisz Gyulától: Egy arczkép; s. t. b.

És csodák csodájára e tarlaton ismét kep »eladatott.« Megvette pedig Ármós Bálint ügyvéd. Ármós nem szerette a kon'arkodást. Igy csak az alkalmat várta, hogy kedvére való művet megszerezhesen. Az ő lelke tudja, hogy miért imponált annyira Ligeti képe, hogy ezt is alku nélkül kifizette. Bizonyosan nem elégitette ki a lelke vágyát a könnyedén oda vett vázlat, minek folytatását és végét csak a készítője képzelheti, de nem élvezi közvetlenül a műlátó; az igazságot kereste egyaránt a törvény és természet aktaiban.

De hát legyünk igazságosak és ne ámit-suk egymást az efféle iskolás művekkel, mikre rasütik a zseniáítás bélyegét. Meg megesik hogy a tiszta szürkére bevont vászonra ráfog-jak hogy: »Esti szürkület«; a tiszta fekete báronyra ráírják: »Az égben«; és a kife-zített kék-zöld zászlót pusztának oda állítják. Ezt azért hozom a képző művészeti fakultá-tudomására, hogy e fajta zseniális termékkel zsendiczét sem keresik meg itt az Alföldön. Mit is imponáln a modor a laikus előtt? Hát a természetnek mi a modora? Ki h'nné hogy a rideg paragrafusok forgatói között sok műpartoló akad? De a legtöbbje orvosok. A szép iránti érzék különben is a rendszabá-lyokon alapszik. A természet egyszer az, mely szigoruan követi a törvényeket, ha viszont ő szolgálhatja egytől-egyig azokat. A parányok csoportosítása (nevezük atomnak) és azok felbontása (anatomia) tüntetik fel a szép és rut közti átmeneteket.

Dr. Hyrtl a festészetet tartotta a szép művészetek koronájának. Dr. Billroth az! állítja hogy »a rythmus és tactus iránti érzé-künk az idegek és izmok bizonyos szabály-szerű mozgásában rejlik.«

Igy a rajzban a tört vonal a szemnek visszatetsző, mert akadályt gördit, törés jelez az idegi összhangzó működésében; valamint a szép összhangzathoz vegyült idegen hang, vagy a hang nem hirtelen felszerelése sérti a kellemes mozgásba indult hallérzékét. De azért a kutya a legszebb nocturno-t mint a Holdat megugatja, vonit, mert idegei más alkotásuak. A szárvas marha hogy ne légelne nyugodtan a zöld füben midőn ez táplálja és hogy ne vadulna a vörös szín láttára, ki szomorú sorsára emlékezteti?! . . . Neki megyen ilyenkor az embernek, ki természet ellenesen öltözködik és közvetve husával táplálkozik. Hát nekünk kedves jelenség a hóhér piros ruhában?

Nekünk is ez a kedvencz színünk mivel legtöbbet foglalkozunk vagy kedves emlékre visszavezet. A rózsá p. általános kedvelt. Talán az illatáért; lehet még a gömbolydott formajaért. De semmi kép az utalatos tuskés bokraért, hanem legfőképpen mert minden édes a munk édesebb emlékünkn és l gédesebb valónk folyton rózsákkal van körítve.

Letérve most »zépészeti és lelektani fej-tegetésem felleges utjáról, egyenesen mint a pacsirta leszállok az alföldi rónán, Debreczen alantós fészkebe. A Széll-kormány finomabb idegzetülésén, hamar átérezte, hogy tért kell nyitni a nemzet fiainak; általán egyenlőbb mértékkel mérni mindenfelé. Egyelőre felére leszállította a műtárgyak viteldíját; kár hogy ingyen teljesíti, midőn vasutjai egyre hordják a milliókat a központba. Hock Janos midőn a bazafias vállalat pártjára állott, most lett igazi nemzeti párti. Mi örömmel üdvözöljük a művészet nevében.

Ilyen alkalmat kell nyújtani az ifjuságnak művészi hajlamaik kifejlesztésére; másrészt az illem is úgy hozná magával, hogy néha mi is gyönyörködhethetnénk helyben a képző művészet remekeiben, viszonzásul azon gyakori kala-uzolásért, miben a város a pusztákat látogató művészeket szivesen részesíti. Vagy a pusztá fiai maradjanak csak mintának mások gyö-nörűségére? Ugy látszik a Tanács is úgy vélekedik, mert a művészetnek szánt városi

ösztöndij szentségét oly ritkán tüzi ki a közművelődés oltárán.

Tudomány és Irodalom.

»Tanítók (Tanítónők) Jogai és Kö-telességei« elemi, felső nép- és polgári iskolai tanítók és tanítónők, kisdédvők, tanító és tanítónőképző intézeti növendékek, községi és hitfelekezeti iskolaszékek, állami iskolai gondnokságok, egyházi hatóságok, iskolafen-tartók, tanfelügyelőségek; továbbá: községi előjáróságok, szolgabiroóságok, egyházi és vá-rosi hatóságok, vármegyék és törvényhatóság közigi bizottságok számára — az érvényben levő törvények, szabályrendeletek, rendeletek, utasítványok, elvi jelentőségű határozatok és döntvények alapján írta és összeállította: Dr. Szabó Mihály Alsó-Fehérmegye kir. tan-felügyelője. Szerző tulajdona. 3-dik bővített és teljesen átdolgozott kiadás.

Kapható szerzőnél N.-Enyeden. Ára 2 frt 60 kr. Nagy-Enyed. Nagy-Enyedi Könyv-nyomda- és Papirgyár Részvénytársaság.

Ezen vezérfonal fontosságával bíró nagy 8-ad réttű, 393 oldalra terjedő könyv becséről nem szükséges műtárgyokba bocsátkoznunk, gazdag tartalmánál fogva ajánlja az maga-magát, nélkülözhetlenné teszi mindazoknak, a kik a tanügyfel közelebről, vagy távolabb-ról foglalkoznak.

Figyelmeztetjük azonban az illetőket, a kik megszerezni akarják, bizonyos kedvez-ményekre: Ha a könyvárának egyszerre való kiadása valakire nézve terhes lenne, hivatéle-sen beleegyezik szerző, hogy a fenti mód-ozatok mellett a pénzüsszegek 2 részletben fiztessenek be.

Az előfizetési pénzek és megrendelések szerzőhöz (Nagy-Enyedre) czimzendők.

Gyűjtők 6 példány után egy ingyen pél-dányt nyernek.

A sajtó alatt levőnek kiegészítő részét képezik s a t. tanító urak és iskolaszékekre nézve nélkülözhetlennékné bizonyultak szer-zőnek az iskolai adminisztrációra vonatkozó következő munkái.

1. Népoktatási községi kö-zi g a t a s. E munka második kiadásban nem rég jelent meg. A tanítók 2 frt kedvez-mény-ár és 20 kr. porto fejében szerzőtől (Nagy-Enyeden) beszerezhetik. A könyv ára kivételesen két részletben is törleszthető.

2. Népoktatásügyi teendők h a t á r i d ő - j e g y z é k e. E munka szintén a fennálló törvények, szabályrendeletek, kör-rendeletek alapján naptárszerűleg mintegy emlékeztető gyanánt sorolja elő a tanítóknak stb. időponthoz (terminushoz) kötött összes adminisztrációs teendőit s így egyöntetű és pontos eljárás szempontjából utbaigazítással szolgál.

Ára 1 frt portómentesen. Kapható szerző-nél (Nagy-Enyeden).

E két munkából is a megrendelést gyűj-tők minden 6—6 példány után 1—1 ingyen példányt kapnak.

A ki mind a három munkát egyszerre rendeli meg, annak azok, 5 frtért portómen-tesen küldetnek meg. Ha pedig valaki ezen összeget egyszerre nem szándékozna kiadni, beleegyezik szerző, hogy az illető az 5 frtot, esetleg havi 1 frttal öt egymásután következő hónapban törlessze.

Tudomásul veendő, hogy a »Tanítók jogai és kötelességei« előző kiadásai tuhala-dottság folyán teljesen elavultak. Tehát ez új 3-dik kiadást azok is szerezzék be, kik az előző kiadások birtokában vannak.

Elképzelhető, hogy mily rengeteg farad-ságba és költségbe kerül ily uttörő munka összeállítására és ha mégis akad egy, az ügy által lelkesített szakember, a ki a népokta-s-ügyi teendőket rendszerileg preczizirozva, könyvével a tanügyi adminisztráció egyöntetűségére és helyességére biztos vezérirányhan kimerítő tájékoztatás ad és megment a bizonytalan intézkedések kellemetlenségeitől: méltó hála kötelez és munkája melánylására és terjesztésére szamat tarthat.

Szerkesztőségünk a műveket melegen ajánlja mindazoknak figyelmébe és megszer-zésre, a kik a legnagyobb fontosságú társa-dalmi érdekekben — a tanügygel hivatásosan, vagy közérdeklődésből, vagy ha még csak dilettantizmusból is foglalkoznak, mert ezek segítségével ismerhetik meg a tanítók (tanító-nők) jogainak és kiváltképen kötelességeinek roppant terjedelmét.

Tisztelet az érdemnek!

Wilhelm Ferencz gyógyszerész urnak, Neunkirchen, Bécs mellett, Altonából 1897. aug. 11-iki kelettel írják:

Már 70 éves vagyok és 10 év óta csukló rheumatismusban szenvedek, épugy hámorhoidal-göröcsben és nem találtam segítséget. Csakis az ön Wilhelm-féle antiarthitikai és antirheumatikus vértisztító teája 3 hét alatt meggyógyított szen-vedésemtől. Önnek és a grófnénak, kinek tudósi-tását az ujságokban olvastam, legjobb köszönetemet mondom.

Teljes tisztelettel
Ackermann Kristóf.
magánzó,
Altona, Hamburg mellett,
Reichenstrasse 6.

Kapható minden gyógyszerárban.

Mindenféle festék és ecsetek	Petroleum házhoz szállítva	Első rendű padlólack
Angol kocsilack	Telefon.	
Térei József kizárólagos festék-, lack-, olaj- és petroleum-üzlete. Hatvan-utca 13. sz. Telefon.		
Gyertya, keményítő, szappan	Kocsikanócs, gép-olaj, carbolineum	Parquett fénymáz
		Rézgálicz, raffia-háncs

„Felvilágosító“ szerint is ritka kedvezőnek van feltüntetve.

Ezen 12 kros alap ár azon nagy engedmények dacára is, amelyek a legeslegújabb és nagy hosszánával fogadott ajánlatba, a közönség felre vezetésére beirattak, mintegy 11,6 kr-nak felel meg.

Én azonban úgy vélem, hogy a gőzmalom vissza és a vasúti fűtőháznak és az összes váltóknak megnyerése céljából 12 kros alap ár mellett 11 krral lehet a számítási közép ár felveendő.

Ezen közép ár mellett, a mint a részletes számításban feltüntettem, minden köbméter magán fogyasztású légszesz mellett legalább is 4,8 kr. megmarad.

Ezen 12-kros alap ár és 11 kros közép ár felvételével az utcai közvilágításnak teljesen díjtalanul eszközésével, az 1897-ik évi magán fogyasztás feltételezése mellett 14 000 frt tisztán a városban marad, és azon 7442 frtot is hozzáadva, amelyet az 1898-ik év elején munkálkodott kis bizottság a boldog emlékü ajánlatokat összehasonlító számítása szerint, a közvilágításért 1902-ik esztendőre a város közpénztára kiadásul felszámított már 21,000 frttal fognak kevesebbet e városból és az országból szükségtelenül kiemelni.

Az 1911-ik évben pedig a Harsányi bizottságának szerintem okos tanácsára hallgatva, és a holdat, mint világítási faktort még nem csapva el, az előállítási költségeknek csak csekély csökkenésével, a „Felvilágosító“ szerint akkor gyártandó, egy millió köbméter gáznak nélkülözhető részét eladva, e társulat részére a 3./ felszámított 23,834 frt 91 kron felül legalább 9000 frttot, együtt 30—35 ezer forint marad más nemű szükségletekre.

Ez utóbbi kombinációt, nem mintha valami nyomatékkal bírta, mert hiszen a magán fogyasztás növekedését semmivel sem támogatja, csak annak beigazolására idéztem, hogy még ezen nagyon kedvezőtlen esetben sincsen szükség a pénznek innen való kiexpediálására.

A dolog azonban nem így áll.

Nálunk gázfogyasztás még nincs.

A mi van a kezdetre a kezdetnek.

Debreczen népe nagyon számító derék nép nagyon megnézi a garast.

Az eddigi gázárak mellett 16 Hefner lámpa világosság pillangó lángzókkal 160 liter fogyasztás és 18 kros gáz mellett óránként 2⁸/₁₀₀ kr., míg a közönséges kis petroleum lámpa — ⁸/₁₀₀ kr., a nagy lámpa pedig ⁷/₁₀₀,-ad kr-ba jött literenként 15 kros petroleum ár mellett.

Ilyen arány mellett a gázfogyasztás nem fejlődhetett.

Az „Auer“ lámpa előtt a gázvilágítás nemcsak nálunk, de más fele is, inkább fényűzési világítás volt. Kényelmes kezelés okozta elterjedését.

Ha azon zsarolás dacára, amelyet a most általánosan protegált társaság a város és a gázfogyasztására utalt lakosokon elkövetett, olyan szép volt a fejlődés, milyen fog lenni akkor, ha a gáz a maga rendes, tisztességes árán adatik.

A „Felvilágosító“ e tekintetben is, hogy a világítási terület kiterjesztésének befejezése után 1,020,800 m³ fog a gázfogyasztás elérni, alapos tévedésben van s nincs felvilágosulva városáról.

Nézzük csak, hogy is állunk e kérdéssel. Tanulni Vámos-Pécsre nem mehetvén, ismét Németországban kell széjjel nézni.

Németország ez időszerint 96 városában, amelyekben még a nagy gáztársaságok székelnek, a gázfogyasztás volt:

1871-ben 62,664,121 m³

1883-ban 93,260,848 „

1895-ben 152,171,974 „

a növekedés tehát 1871—1883 közt 30. mil. m³ és 1893—1895 „ 59 „ millió volt, vagy pedig viszony számokba fejezve ki:

1871-től 1883-ig 48.8%

1883-tól 1896-ig 63.2%

1871—1896 közt 142.0%

A 18 kros Debreczenben pedig a gázfogyasztás volt:

1871-ben 319.000 m³

1883-ban 415.770 m³

1895-ben 752.630 m³

vagyis 1871—1883-ig növekedett 96.770 m³ 30%
1883—1896-ig „ 336.860 m³ 80%
1871—1896-ig az itteni emelkedés is 136%-ot tett ki.

De még van más adatom is.

Colmár felső elzászi város lakosai magának találták a 12 kros légszesz árt. A város a gáz árát 1., 2 krral le is szállította és a fogyasztás várt növekedéséhez képest a gyárat is bővítette.

A tiszta jövedelem mégis csappant, de csak egy esztendőre.

Az 1893/94-ik évben leestett 75,000 márkára, de már 1894/95-ben elérte a 115,000 márkát és 1895/96-ban megnövekedett 142,000 márkára.

A légszesz bevétel 1892/93-

ban 144,000 márkáról

1895/96-ban már 177,000 márkára,

a bruttó bevétel 235,000 márkáról

ugyan ezen négy év alatt 290,000 márkára emelkedett fel.

A gázfogyasztó közönségre a légszeszmű directora mind a mellett panaszkodik, hogy a fejenkénti 49 m³ gázfogyasztás nagyon lassan növekedik.

Miután ilyes valami a gáz árának leszállításával itt is határozottan beáll, a társulattal való szerződést azon körülmény is nehezíti, hogy a fogyasztás fejlődésének a mérve előre nem lévén meghatározható s nem lehet biztosan tudni, hogy a város már az első tíz év vége felé évenként egy egész millió tőkének veszíti el a kamatját, vagy talán az a tőke a másfél milliót is megközelíti. Számítgatásom szerint 40—70 ezer frt. lesz akkorra a bruttó jövedelem.

A légszeszt azon kiváló tulajdonsága, hogy mihelyt a közből kiválik, azonnal lakat alá jut és elhorpani nem sikerül, mintegy hivatottá tette arra, hogy ezen iparágat, ha t. i. azzá akarjuk súlyosítani, a városok különösen kézbe vegyék.

Azt hiszem, hogy az eddigiekkel eléggé beigazultam azt, hogy az 1967—1869-ik években a város részere megszerzett légszesz gyárat nem 35 év múlva, mert hiszen végeredményben a „Felvilágosító“ is az önkezelésre törekszik, csak 35 évvel később. hanem azonnal át kell venni s azt a városnak mint korszerű legkedveltebb intézményét saját magának kezelni és az minél előbb legyen a „mienk“.

Van ezeknél még egy nyomósabb indokom is. Az eddigiek a mi szűkkörünkre vonatkoznak. Ez a város azzal soha be nem érte. A midőn emelkedett, a magyarság ügyét is mindig magával vitte. Néha nagyon nehéz volt a teher. Most a világítás terén lesz igen magasztos hivatása, itt az alföldi magyarság központjában, az alföldi nagy falu szerű városok közepében, vagy legalább közelében, egy oly városi nyilvános légszesz gyáruak kell lenni, a melyben azon nagy faluk megtanulják, hogy miként lehet megerősíthetők nélkül e téren is előbb menni és mint lehet egy várost költségek nélkül, sőt jövedelem szerzéssel, világítással ellátni. Pozsonyt, Brassót nem értik meg. Azok nagyon magasán vannak felettök.

Debreczen hivatása az, hogy megtanítsa ezeket és valamint azon másik nagyobb téren, a szellemi világosság terjesztésével a magyarság ügyén oly lelkesedéssel dolgozott, ezen szűkebb téren is legyen az alföldi magyarság vezetője.

A számolási könyveket oly módon kell berendezni és ha a kifejlődés a gyárnak talán lassabb is lenne, elvből oly módon kell keresztül vinni, hogy a városi pénztár a légszeszműnek átvétele alkalmával kamatra adott kölcsön összegén kívül, a közvilágításhoz és a gyár bővítéséhez egy filérrel se járuljon, az éai üzleti jelentést aztán, mindezeknek a nagy faluknak, a melet a közvilágításról összeállított szomo. statistica a szegény padra állított, tíz-tíz példányban évenként meg kell küldeni s öket ide csalogatni s a mesterségre megtanítani.

Vizsgálva már most azon indokokat, amelyek a „Felvilágosító“ elhatározására bírták s a szóban levő magasztos célok elérését nehezítették, azt a 18-ik lap elején e szavakba öntve találok: a „gyár berendezés bővítése minden más munkálat előtt azonnal keresztülviendő s ez maga 88,900 frt befektetést igényel“. A többi már megczáfoltam.

Ez is arra a svrsra jut. A „Tanulmány“ban kimutattam, hogy a gyár a jelenlegi fogyasztás mérvéhez elegendő és csak a gáz tartónak annak idején való bővítését nem engedte meg a 30—35 százalékos jövedelem.

A szerződésnek az ide vonatkozó 31-ik §-sa nagyon világosan beszél:

A város a parancsoló, Szigoruan megparancsolja, hogy a gáztartóknál mutatkozó hetszáz egynehány köbméter hiányt a társulat azonnal pótolta ki, az előleges átvizsgálásnál találandó másnemű, esetleg a szövetekben találandó hiányokkal egyetemben.

A további bővítések aztán már nagyon derék pénzbefektetések, mivel ezek igen nagy kamatokat hoznak.

A maga idején, a mint a fogyasztás emelkedése kívánja, a szükséges bővítéseket, valamint az igazán tűrhetle állapotok megszüntetése végett, hogy Debreczen városának egy része, ha a holdvilág megfélemedezik magáról, még most is egészen sötét a körösöhálózatot a körutak kiépüléséig egyelőre függőben tartva és a város külső részére a meglévő csövezetek fölfuttatásaként az ottani fogyasztásnak megfelelő vékony csövekkel vezetve s a még ma ujsort képeső utcákon a lámpákat esetleg vasszínre festett faoszlopokra állíva, az egész város területére ki kell terjeszteni.

Ugy a gyár átvétele, és teljes jó karba helyezése alkalmával esedékes 125,000 frt kifizetése, valamint a gáz előállításához, tisztításához és a felszereléshez szükséges anyag készletek s a későbbi bővítésekre szükséges kiadások, kezdetben a gyárnak forgó tőkével ellátása, nem a házi pénztár, hanem az itt leghelyesebb bealkalmazását találó, régi idő óta gyarapodó „Világítási pénztár“-ból volna foganatosítandó oly módon, hogy a gyár átvételkor szükséges kiadások ezen pénztárból teljesíthetnének, természetesen a 40—60,000 frtot képező alapnak a gyárra való bekebelezés mellett kölcsön útján beszerzendő összeg kiegészítésével.

Ezen korszerű intézmény ily módou az elődök bölcs gondoskodásának mintegy következményeként illeszkednek az adminisztratív keretébe, és a fejlődésnek folytonossága meg lenne.

Ezen pénztárba jolynának be az összes feleslegük mindaddig, a míg a közvilágítás az egész város területén kiterjesztetik, a lámpák egyelőre a vasutól bevezető utakvn szaporítatnak és a fogyasztás fejlődésével a berendezések bővítésén kívül a szükséges kiegészítések meg nem történnek.

Össze kell ugyanis a színházat és légszesz művet egy külön csövezettel kötni, hogy az ottani nagy gázfogyasztás a környék lánggáj zavarólag ne befolyásolja, és ezt a csövet fellehet a dohány gyári vezeték bekapcsolására is használni, mivel a kétféle fogyasztás nem esik egy időre.

Össze kell továbbá a légszesz művet az állomással a vasúti vágány, esetleg a közraktári vágány felhasználásával kötni, hogy a szén a vasúti kocsiiban legyen a telepre szállítható.

Vége köv.

Vándor műtarlat.

Irta: GONDY KÁROLY.

II.

A második kiállításról, melyet 1883-ban egy pesti bohém művész társaság rendezett, nem sok dicséretet mondhatok, dacára hogy ez sem záródott minden siker nélkül.

E kiállítás többnyire vázlatos művei között volt olyan silányság, és később innen-onnan szedett apróság, mint p. a 110 frtra becsült őrt álló baka, hogy még az üveges

boltban s
tarlat erő
magán tu
Böhm Pa
Géza: Ti
arczkep:
És
kep elad
ügyvéd. A
Igy csak
művet me
miért imp
is alku n
gítette ki
tett vázla
készítője
női a mű
a törvény
De l
suk egym
rasútk a
hogy a ti
jak hogy
baronyra
tett kéz-
Ezt azért
tudomásá
zsenedicé
Mit is imp
Hát a ter
hogy a r
sok műpá
A szép
lyokon al
szigoruan
szolgáltaj
csoportosi
felbontási
rut közötti

Dr.
művészete
líja hogy
künk az i
szerű moz
Igy
visszatetsz
az idegei
a szép ös
vagy a ha
kellemes
a kutya a
megugatja
A szárvas
a z öld
vadulna a
sorsúra
ilyenkor a
öltözködi
Hát nekür
ruhában ?

Neki
legtöbbet
viszaveze
lán az ill
formajárt
bokraert,
édes a mu
valónk fol
Leté
tegetesem
pacsirta l
alantos fé
idegetülés
nyitni a
mértékel
leszállított
ingyen tel
a millióka
bazafias v
nem z e
a művésze

Ilye
művészi h
illem is u
gyönyörkö
remeikeibe
uzolásért,
művészek
fai marad
nyorúségér
vélekedik,

boltban sem költhetett volna figyelmet. A tarlat érdekessége fokozásul később helybeli magán tulajdoni képek is állítottak ki. Igy Böhm Pál: Tengeri Naplemenete; Nészöly Géza: Tisza partja; Benczisz Gyulától: Egy arczkep; s. t. b.

Es csodák csodájára e tarlaton ismét kep eladatott. Megvette pedig Ármós Bálint ügyvéd. Ármós nem szerette a kon'arkodást. Igy csak az alkalmat várta, hogy kedvére való művet megszerezhesen. Az ő lelke tudja, hogy miért imponált annyira Ligeti képe, hogy ezt is alku nélkül kifizette. Bizonyosan nem elégitette ki a lelke vágyát a könnyedén oda vett vázlat, minek folytatását és végét csak a készítője képzelheti, de nem élvezi közvetlenül a műlátó; az igazságot kereste egyaránt a törvény és természet aktáiban.

De hát legyünk igazságosak és ne amit-suk egymást az efféle iskolás művekkel, mikre rasütik a zseniálitás bélyegét. Meg megcsik hogy a tiszta szürkere bevont vászonra ráfog-jak hogy: »Esti szürküle!«; a tiszta fekete bársonyra ráírják: »Az égben!«; és a kifezi-telt kék-zöld zászlót pusztiának oda állítják. Ezt azért hozom a képző művészeti fakultá tudomására, hogy e fajta zseniális termékkel zsendiczét sem keresik meg itt az Alföldön. Mit is imponáln a modor a laikus előt? Hat a természetnek mi a modora? Ki hönne hogy a rideg paragrafusok forgatói között sok műpartoló akad? De a legtöbbje orvosok. A szép iránti érzék különben is a rendszaba-lyokon alapszik. A természet egyszer az, mely szigoruan követi a törvényeket, ha viszont ő szolgáltatja egytől-egyig azokat. A parányok csoportosítása (nevezük atomnak) és azok felbontása (anatomia) tüntetik fel a szép és rut közti átmeneteket.

Dr. Hyrtl a festészetet tartotta a szép művészetek koronájának. Dr. Billroth azt állítja hogy »a rythmus és tactus irani érzé-künk az idegek és izmok bizonyos szabály-szerű mozgásában rejlik.«

Igy a rajzban a tört vonal a szemnek visszatetsző, mert akadályt gördít, törés jelez az idegi összhangzó működésében; valamint a szép összhangzatba vegyült idegen hang, vagy a hang nem hirtelen felszerelése sérti a kellemes mozgásba indult hallérzékét. De azért a kutya a legszebb nocturno-t mint a Holdat megugatja, vonit, mert idegi más alkotásuk. A szárvas marha hogy ne légelem nyugodtan a zöld füben midőn ez táplálja és hogy ne vadulna a vörös szín láttára, ki szomorú sorsára emlékezteti? ... Neki megyen ilyenkor az embernek, ki természet ellenesen öltözködik és közvetve husával táplálkozik. Hát nekünk kedves jelenség a hóhér piros ruhában?

Nekünk is ez a kedvencz színünk mivel legtöbbet foglalkozunk vagy kedves emlékre visszavezet. A rózsá p. általános kedvelt. Talán az illatáért; lehet még a gömbölydött formajáért. De semmi kép az utálatos tuskés bokraért, hanem legfőképpen mert minden édes a munk edesebb emlékün és l gédesebb valónk folyton rózsákkal van körítve.

Letérve most »zépészeti és telektani fejtegetésem felleges utjáról, egyenesen mint a pacsirta leszálok az alföldi rónán, Debreczen alantós fészkébe. A Széll-kormány finomabb idegzetülésén, hamar átérezte, hogy tért kell nyitni a nemzet fiainak; általán egyenlőbb mértékkel mérni mindenfelé. Egyelőre felére leszállította a műtárgyak viteldíját; kár hogy ingyen teljesíti, midőn vasutjai egyre hordják a milliókat a központba. Hock Janos midőn a bazafias vállalat pártjára állott, most lett igazi nemzeti párti. Mi örömmel üdvözöljük a művészet nevében.

Ilyen alkalmat kell nyújtani az ifjuságnak művészi hajlamaik kifejlesztésére; másrészt az illem is úgy hozná magával, hogy néha mi is gyönyörködhetnénk helyben a képző művészet remekeiben, viszonzásul azon gyakori kalauzolásért, miben a város a pusztánkat látogató művészeket szivesen részesíti. Vagy a pusztai fiai maradjanak csak mintáok mások gyönyörűségére? Ugy látszik a Tanács is úgy vélekedik, mert a művészetnek szánt városi

ösztöndij szentségét oly ritkán tüzi ki a közművelődés oltarán.

Tudomány és Irodalom.

»Tanítók (Tanítónők) Jogai és Kötelességei elemi, felső nép- és polgári iskolai tanítók és tanítónők, kiadódók, tanító és tanítónőképző intézeti növendékek, községi és hitfelekezeti iskolaszékek, állami iskolai gondnokságok, egyházi hatóságok, iskolafen-tartók, tanfelügyelőségek; továbbá: községi elöljáróságok, szolgabiroóságok, egyházi és városi hatóságok, vármegyék és törvényhatóság közíg. bizottságok számára — az érvényben levő törvények, szabályrendeletek, rendeletek, utasítványok, elvi jelentőségű határozatok és döntvények alapján írta és összeállította: Dr. Szabó Mihály Alsó-Fehérmegeye kir. tanfelügyelője. Szerző tulajdona. 3-dik bővített és teljesen átdolgozott kiadás.

Kapható szerzőnél N.-Enyeden. Ára 2 frt 60 kr. Nagy-Enyed. Nagy-Enyedi Könyvnyomda- és Papírgyár Részvénytársaság.

Ezen vezérfonal fontosságával bíró nagy 8-ad rétü, 393 oldalra terjedő könyv becséről nem szükséges műtőzásokba bocsátkoznunk, gazdag tartalmánál fogva ajánlja az magamagát, nélkülözhetlenné teszi mindazoknak, a kik a tanügyvel közelebbről, vagy távolabbról foglalkoznak.

Figyelmeztetjük azonban az illetőket, a kik megszerezni akarják, bizonyos kedvezményekre: Ha a könyvárának egyszerre való kiadása valakire nézve terhes lenne, hivaté-lesen beleegyezik szerző, hogy a fenti módozatok mellett a pénzüsszegek 2 részletben fiztessenek be.

Az előfizetési pénzek és megrendelések szerzőhöz (Nagy-Enyedre) czimzendők.

Gyűjtők 6 példány után egy ingyen példányt nyernek.

A sajtó alatt levőnek kiegészítő részét képezik a tanító urak és iskolaszékekre nézve nélkülözhetlenségek bizonyultak szerzőnek az iskolai adminisztrációra vonatkozó következő munkái.

1. Népoktatási községi közigazgatás. E munka második kiadásban nem rég jelent meg. A tanítók 2 frt kedvezmény-ár és 20 kr. porto fejében szerzőtől (Nagy-Enyeden) beszerezhetik. A könyv ára kivételesen két részletben is törleszthető.

2. Népoktatási ügyi teendők határidő-jegyzéke. E munka szintén a fennálló törvények, szabályrendeletek, körrendeletek alapján naptárszerűleg mintegy emlékeztető gyanánt sorolja elő a tanítóknak stb. időponthoz (terminushoz) kötött összes adminisztrációs teendőit s így egyöntetű és pontos eljárás szempontjából utbaigazítással szolgál.

Ára 1 frt portómentesen. Kapható szerzőnél (Nagy-Enyeden).

E két munkából is a megrendelést gyűjtők minden 6-6 példány után 1-1 ingyen példányt kapnak.

A ki mind a három munkát egyszerre rendeli meg, annak azok, 5 frtért portómentesen küldetnek meg. Ha pedig valaki ezen összeget egyszerre nem szándékozna kiadni, beleegyezik szerző, hogy az illető az 5 frtot, esetleg havi 1 frttal öt egymásután következő hónapban törlessze.

Tudomásul veendő, hogy a »Tanítók jogai és kötelességei« előző kiadásai tuhaladottság folytán teljesen elavultak. Tehát ez új 3-dik kiadást azok is szerezzék be, kik az előző kiadások birtokában vannak.

Elképzelhető, hogy mily rengeteg faradásba és költségbe kerül ily uttörő munka összeállítása és ha mégis akad egy, az ügy által lelkesített szakember, a ki a népoktatási ügyi teendőket rendszerileg precizizozva, könyvével a tanügyi adminisztráció egyöntetűségére és helyességére biztos vezérirányhan kimerítő tájékoztatás ad és megment a bizonytalan intézkedések kellemetlenségeitől: méltó hálara kötelez és munkája melánylására és terjesztésére számot tarthat.

Szerkesztőségünk a műveket melegen ajánlja mindazoknak figyelmébe és megszerzésre, a kik a legnagyobb fontosságú társadalmi érdekekben — a tanügyvel hivatásosan, vagy közérdeklődésből, vagy ha még csak dilettantizmusból is foglalkoznak, mert ezek segítségével ismerhetik meg a tanítók (tanítónők) jogainak és kiváltképen kötelességeinek roppant terjedelmét.

Tisztelet az érdemnek!

Wilhelm Ferencz gyógyszerész urnak, Neunkirchen, Bécs mellett, Altonából 1897. aug. 11-iki kelettel írják:

Már 70 éves vagyok és 10 év óta csukló rheumatismusban szenvedek, épügy hámorhoidal-göresben és nem találtam segítséget. Csakis az ön Wilhelm-féle antiarthitikai és antirheumatikus vértisztító teája 3 hét alatt meggyógyított szenvedésemtől. Önnek és a grófnénak, kinek tudósítását az újságokban olvastam, legjobb köszönetemet mondom.

Teljes tisztelettel
Ackermann Kristóf.
magánzó,
Altona, Hamburg mellett,
Reichenstrasse 6.

Kapható minden gyógyszerertárban.

Mindenféle festék és ecsetek

Petroleum házhoz szállítva

Első rendű padlólack

Angol kocsilack

Parquett fénymáz

Telefon.

Térei József

kizárólagos

festék-, lack-, olaj- és petroleum-üzlete.

Hatvan-utca 13. sz.

Telefon.

Gyertya, keményítő, szappan

Kocsikanócs, gép-olaj, carbolineum

Rézgalicz, raffia-háncs

okokat, a ára birtak elérését szavakba bővítése keresztül tét igé- ulmány* i fogyaszt- az tartó- sőt nem védelem. ző 31-ik a megpa- kozó hét- tarsulat vizsgálás- vézetek- nagyon gen nagy tás emel- ket, vala- egszüite- anak egy magáról, hálózatot en tartva sövezetek k megfe- még ma t esetleg az egész jó karba 0 frt kif- tisztítá- es anyag szükséges ó tökével n az itt régi idő ól volna gyár átvé- árból tel- 0000 frtot ezés mel- eg kiegé- ódou az gy követ- ministráció sága meg az összes ágítás az a lámpák szaporit- berende- gészítések és lég- ötni, hogy yék lám- a csövet ocsolására ztás nem művet az g a köz- , hogy a epre szál- 1883-ban rendezett, zára hogy l. üvei kö- b innen 10 frtra üveges

Hirdetmény.

A vármegyeháza alatt lévő ez ideig Wertheimer Katalin divatárusnő által bérelt bolthelyiség a folyó évi május hó első napjától kezdődő 6 évi időtartamra haszonbérbe kiadó.

Debreczen, 1899. Április hó 25.

Rásó Gyula

kir. tanácsos, alispán.

Tenyészállat árverés.

Munkácson, 1899. május hó 8-án d. e. 9 órakor az uradalmi igazgatósági udvarban megtartandó árverésen eladatik:

Pinzgau [pirostarka] fajból: 1 hágó bika, 19 fiatal bika, 26 tehén és 12 üsző.

Allgäu [borzderes] fajból: 1 öreg bika, 8 fiatal bika, 3 üsző és 3 tehén.

Az uradalmi igazgatóság.

Magyar kir. államvasutak Üzletvezetőség
Debreczen.

11110
II. 1899 szám.

Pályázati hirdetmény.

A magyar kir. államvasutak Debreczeni javító műhelyében építendő 273 m² alapterületű szállási raktár és két, egyenként 25 m² alapterületű munkás-áruházzal összes építési munkáinak elkészítésére ezennel nyilvános pályázatot hirdetünk, melyre a verseny feltételek szerint felszerelt és felbélyegzett ajánlatok legkésőbb **f. évi május hó 16-án déli 12 óráig** a m. kir. államvasutak debreczeni üzletvezetőségének titkárságánál benyújtandók. Később érkező ajánlatokat nem fogunk figyelembe venni.

A végrehajtandó munkálatokra vonatkozó tervek, a részletes költség-számítás és a szerződési tervezet f. évi május hó 2-ától kezdve a máj. debreczeni üzletvezetőségének pályafeltartási és építési osztályában a hivatalos órák alatt megtekinthetők és ugyanott az ajánlati költség-számítás és az ajánlati szöveg díjtalanul megszerezhetők. Az ajánlatok borítékai következő felirással látandók el:

„Ajánlat a debreczeni műhelyben létesítendő magas építmények munkáira.” Bánatpénz fejében legkésőbb f. évi május hó 15-én délelőtti 11 óráig 600 azaz hatszáz forint teendő le készpénzben, vagy állami letétekre alkalmas értékpapirokban az előbb említett üzletvezetőség gyűjtőpénztárána. A készpénzben befizetett bánatpénz után kamat nem követelhető. Az értékpapírok számitandók a budapesti, illetőleg a bécsi tőrszén legutóbb jegyzett, 14 napnál nem régebb utolsó napi árfolyammal, de soha névértéken felül. A beérkező ajánlatok el, vagy el nem fogadás iránt az üzletvezetőség fentartja magának a szabad döntési jogot.

Debreczen, 1899. Április hó 27.

Az üzletvezetőség.

(Utánnomás nem díjazatik)

Hatóságilag engedélyezett végkiárulás.

Tisztelettel tudatjuk a n. é. közönséggel, hogy

kész férfi és gyermekruha-árúosztályát végképen felosztjuk, a még meglévő tavaszi és nyári készletünket

igen jutányos áron

mig a készlet tart kiáruljuk.

Teljes tisztelettel

SZEDLÁK és VAMOS.

Az üzlet helyiség kiadó.

Legnagyobb nyeremény

legszerencsésebb esetben,

1.000,000 korona.

Az összes 50,000 nyeremény
JEGYZÉKE.

A legnagyobb nyeremény legszerencsésebb esetben

1.000,000 korona

A nyeremények részletes beosztása a következő:

Készpénzben fizetendő	Jutalom	Korona
1	Jutalom	600000
1	nyer. á	400000
1	" "	200000
2	" "	100000
1	" "	90000
1	" "	80000
1	" "	70000
2	" "	60000
1	" "	40000
5	" "	30000
1	" "	25000
7	" "	20000
3	" "	15000
31	" "	10000
67	" "	5000
3	" "	3000
432	" "	2000
763	" "	1000
1238	" "	500
90	" "	300
31700	" "	200
3900	" "	170
4900	" "	130
50	" "	100
3900	" "	80
2900	" "	40

50,000 nyer. és jut. összegben **13.160,000**

Rendelőlevél levárandó

Török A. és Társa uraknak Budapest.

Kérek részemre.....I. oszt. m. kir. szab. osztálysorsjáték eredeti sorsjegyet a hivatalos tervezettel együtt küldeni.

Az összeget.....frt { utárvét elezni kérom } A nem tetsző törlendő. }
postautalvánnyal küldöm.

Pontos cím.

A negyedik nagy m. kir. osztály-sorsjáték nemsokára ismét kezdődik és

100,000 újból **50,000**

sorsjegyre nyeremény

jut, vagyis az oldalt levő nyereményjegyzék szerint az összes sorsjegyek fele feltétlenül nyerni fog.

A nyerési esélyek tehát, mint már általánosan ismeretes, óriásiak.

Összesen tizenhárom millió 160,000 koronát sorsolnak ki biztosan. A legnagyobb nyeremény legszerencsésebb esetben

egy millió korona.

Szíves-mielőbbi megrendeleseknél eredeti sorsjegyeket a tervszerű eredeti árban es pedig:

egy egész l. o. eredeti sorsjegyet 6.—
fél „ „ „ 3.—
negyed „ „ „ 1.50
nyolczad „ „ „ .75

küldünk szét utárvéttel, vagy a pénz előleges beküldése ellenében.

A huzások után megküldjük tisztelt vevőinknek a hivatalos huzási jegyzeket, hivatalos tervezetek pedig díjtalanul állanak rendelkezésre. A huzások a magyar kir. kormány ellenőrzése mellett nyilvánosan történnek és azoknál mindenki megjelenhetik.

Kérjük a rendelvényeket mielőbb legkésőbb azonban

f. é. május 18. és 19-ig

mely napokon a huzás van, hozzánk beküldeni.

Török A. és Tsa.

a m. kir. szab. osztálysorsjáték főelárusítói

Budapest, V. Váci-körút 4/a

Sok és nagy nyereményt fizettünk tisztelt vevőinknek; rövid idő alatt körülbelül egy és fél millió koronát

Apr
b i
ind
össz
póti
vála
szal
igy

függ
orsz
szá
keze
proh
nek
sok
r a
fuv
üze
nem
sok

fény
a fü
tagj
tett,
rés
bele
tum
nem

dogs
nyai
inté
leir
tetés
hogy
elolv
nap
éjjel
temp
forgo
meg

jó te
hogy
besz
én r
dolko
volna
tehe
remé
nem
nek
legsz
igaz
álló